

Poikien HPV-rokottamiseen liittyvät asenteet

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Mirka Mäki-Kivistö, Sanna Suoknuuti

Opinnäytetyö, AMK

Toukokuu 2023

Sairaanhoitajan tutkinto-ohjelma

Mäki-Kivistö, Mirrka & Suoknuuti, Sanna

Poikien HPV-rokottamiseen liittyvät asenteet

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Toukokuu 2023, 43 sivua.

Terveys- ja hyvinvointialat. Sairaanhoidajan tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Pojat on otettu mukaan HPV-rokotusohjelmaan vasta muutama vuosi sitten. Tavoitteena on saada riittävän laajan rokotuskattavuuden avulla laumaimmuneiteetti, jolla voidaan ehkäistä HPV:n aiheuttamat tartunnat. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä tietoa kirjallisuuskatsauksen avulla asenteista poikien HPV-rokotetta kohtaan. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä oli: Kuinka poikien HPV-rokotteeseen suhtaudutaan?

Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla tutkittavaa ilmiötä voidaan kuvata laajalti, ilman tarkkoja reunaehtoja. Tiedonhankinnassa tietokantoina käytettiin CINAHL, PubMed, Google scholar ja Medic. Aineistonkeruu tehtiin helmikuussa 2023. Opinnäytetyöhön valittiin 7 tutkimusta.

Tämän opinnäytetyön tulokset muodostuivat poikien rokotuspäätökseen vaikuttavista myönteisistä ja kielteisistä tekijöistä. Myönteinen näkökulma muodostui tiedosta, perheen tuesta ja tasa-arvosta. Kielteinen näkökulma taas pelosta, tiedonpuutteesta, vääristä uskomuksista, kulttuurinormeista sekä etnisistä ja uskonnollisista tavoista. Myös yhteiskunnalla on tärkeä rooli asenteiden taustalla. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää terveyttä edistävien toimien suunnittelussa.

Kirjallisuuskatsauksesta saatujen tulosten perusteella myönteisten asenteiden taustalla vaikuttavat tieto, perheen tuki ja tasa-arvo. Negatiivisia asenteita taas ruokkivat pelko, tiedonpuute, väärät uskomukset, kulttuurinormit sekä etniset ja uskonnolliset tavat. Myös yhteiskunnalla on myös tärkeä roolinsa asenteiden taustalla. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää terveyttä edistävien toimien suunnittelussa.

Avainsanat (asiasanat)

HPV, pojat, HPV-rokote, asenteet, kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

-

Mäki-Kivistö, Mirkka & Suoknuuti, Sanna

Attitudes related to HPV vaccination of boys

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, May 2023, 43 pages.

Degree Programme in Nursing, Bachelor of Health Care. Bachelor's thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

Boys have only been included in the HPV vaccination program a few years ago. The goal is to achieve herd immunity through sufficiently broad vaccination coverage, which can be used to prevent infections caused by HPV.

The aim of this thesis was to gather information about boys attitudes towards the HPV vaccine by means of a literature review. The research question of the thesis was: How is the HPV vaccine for boys viewed?

The thesis was implemented as a descriptive literature review. With the help of a descriptive literature review, the phenomenon under study can be described broadly, without precise boundary conditions.

CINAHL, PubMed, Google Scholar and Medic were used as databases for information acquisition. The data collection was done in February 2023. 7 studies were selected for the thesis.

The results of this thesis consisted of positive and negative factors influencing the decision to vaccinate boys. A positive perspective consisted of knowledge, family support and equality. A negative perspective on fear, lack of information, false beliefs, cultural norms, and ethnic and religious customs. Society also plays an important role in the background of attitudes. The results of the thesis can be used in the planning of actions that promote health.

Based on the results obtained from the literature review, positive attitudes are influenced by knowledge, family support and equality. Negative attitudes, on the other hand, are fueled by fear, lack of information, false beliefs, cultural norms, and ethnic and religious customs. Society also plays an important role in the background of attitudes. The results of the thesis can be used in the planning of actions that promote health.

Keywords/tags (subjects)

HPV, boys, HPV-vaccination, attitudes, descriptive literature review

Miscellaneous (Confidential information)

-

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Papilloomavirus.....	4
2.1	Papilloomavirusten aiheuttamat syövät	4
2.2	Suomalaiset papilloomavirustutkimukset.....	5
3	Kansallinen rokotusohjelma.....	6
3.1	Rokotuspäätös.....	10
3.2	Rokotekriittisyys ja rokotevastaisuus.....	10
3.3	Terveystieteiden ammattilaisten rooli rokottautumispäätöksessä.....	12
3.4	Seksuaalikasvatus.....	13
4	HPV-rokote.....	14
5	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys	16
6	Opinnäytetyön toteutus.....	16
6.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	16
6.2	Aineistonkeruu	17
6.3	Aineiston analyysi.....	20
7	Tulokset.....	21
8	Pohdinta.....	31
8.1	Tulosten tarkastelu.....	32
8.2	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	34
8.3	Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset	34
	Lähteet	36
	Liitteet	41
	Liite 1. Tutkimustaulukko	41

Kuviot

Kuvio 1.	HPV-rokotuskattavuus % 2005 syntyneet.....	7
Kuvio 2.	HPV-rokotuskattavuus % 2010 syntyneet.....	9

Taulukot

Taulukko 1.	HPV-rokotuskattavuus % 2005 syntyneet.....	8
Taulukko 2.	HPV-rokotuskattavuus % 2010 syntyneet.....	9

Taulukko 3. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit.....	19
Taulukko 4. Tiedonhankinta.....	19
Taulukko 5. Esimerkki pelkistämisestä.....	21
Taulukko 6. Tulokset	21

1 Johdanto

HPV- rokote kuuluu suomessa kansalliseen rokotusohjelmaan (Rokotusohjelma lapsille ja aikuisille 2022). Rokotteen kehittäminen alkoi, kun Nobelin palkinnon saanut tutkija osoitti papilloomavirus-ten aiheuttavan syöpiä. Papilloomavirukset aiheuttavat mm genitaalialueiden syöpiä, suu-nielu-syöpiä sekä kondyloomia. Suomessa HPV-rokote on ollut 10–12-vuotiaiden tyttöjen rokotusohjel-massa vuodesta 2013 alkaen. Useissa tutkimuksissa on todettu, että HPV-rokotteilla pystytään vähentämään yli 90 % syövän vaikeiden esiasteiden esiintyvyyttä. Kohdunkaulansyöpää ehkäisevä vaikutus on liki 100 %. Rokotteen todistetun tehon syöpiä vastaan sekä suuremman rokotuskatta-vuuden saavuttamisen vuoksi, otettiin 10–12-vuotiaat pojat mukaan rokotusohjelmaan 2020 vuo-desta alkaen (Paavonen & Mäkitie 2022). Aiemmin on ajateltu, että mies toimisi HPV-tulehduksen tartuttajana mutta myös nainen voi tartuttaa HPV:n miehelle (Kero 2014).

Keskustelu HPV-rokotteen turvallisuudesta ja hyödyistä leimahti, kun poikien rokotukset alkoivat. Rokotekriittisyys lisääntyi koronapandemian myötä ja myös narkolepsiakohu oli hyvässä muistissa (Kilpi, T. & Narkolepsiatyöryhmä 2010). Kohu HPV-rokotteen haitoista laantui nopeasti mutta eräänlaisen leiman se rokotteelle jätti ja THL on joutunut oikomaan rokotteeseen liittyviä vääriä väittämiä (Faktoja HPV-rokotuksista 2020). HPV-rokote sai kohun myötä lisänimen “seksirokote” ja siihen voi liittyä ennakkoluuloja. Koska Suomen laissa ei ole yksiselitteistä ikärajaa sille, milloin lapsi tai nuori voi päättää itse HPV-rokottautumisestaan, osallistuvat lasten vanhemmat monesti rokotepäätöksen tekoon. Terveystieteiden henkilöstö arvioi aina tapauskohtaisesti lapsen tai nuoren päätöskykyisyyden. (Usein kysyttyä HPV-rokotuksista 2022.)

Opinnäytetyön tarkoitus oli kirjallisuuskatsauksen avulla tarkastella lasten, nuorten ja heidän van-hempiensa asenteita ja mielipidettä poikien HPV-rokotteesta. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuot-taa työelämälle tietoa asioista, joita lapset, nuoret ja heidän vanhempansa tarvitsevat HPV-rokotepäätöksen tekoon.

2 Papilloomavirus

HPV tulee englannin kielen sanoista human papilloma virus, eli suomeksi papilloomavirus. Papilloomavirustartunnan saaneita oli ennen rokottamista jopa 80 %. (Papilloomavirusinfektio 2019.) HPV voi tarttua äidiltä lapselle jo raskauden aikana tai synnytyksen yhteydessä (THL poikien hpv loppuraportti 2019, 8–9.) Tartunta jää usein huomaamatta, sillä se on melkein aina oireeton. Lapsilla papilloomavirustartunta voi ilmetä erilaisina syylinä käsissä tai jalanpohjissa. (Tiitinen 2022a.)

HPV tartunta voidaan todentaa naisilta otettavasta papakokeesta tai HPV-testillä. Naisilla ja miehillä HPV tulehdus saattaa ilmetä syylämäisenä muodostelmana eli kondyloomana. (Tiitinen 2022a.) Kondyloomia aiheuttavia papilloomaviruksia ovat HPV 6 ja HPV 11-tyypit (Hiltunen-Back 2023.)

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen (2022) sivulla kerrotaan, että syöpää aiheuttavat papilloomavirustyyppit tarttuvat yleensä yhdynnässä limakalvolta tai sukuelinten iholta, joten kondomin käyttö ehkäisee tartunnan saamista. Kondomin käyttö ei kuitenkaan poista täysin tartunnan riskiä, sillä sen suoja on arviolta 70 %. (HPV- eli papilloomavirusrokote 2022.) On todettu, että yli 90 % papilloomavirusten aiheuttamista infektiosta paranee itsestään vuoden kuluessa (Tiitinen 2022a.)

Joillekin ihmisille kehittyy vasta-aineita HPV-infektion sairastamisen jälkeen, mutta ne eivät välttämättä suojaa muilta HPV:n tyypeiltä (Kalliala, Lehtinen & Nieminen 2021.) Eri papilloomaviruksia tunnetaan yli 200 (Tiitinen 2022a). Useimmat niistä aiheuttavat erilaisia ihon infektiota ja osa niistä esiintyy sukuelimien alueella. Monet papilloomavirusinfektioista paranevat itseksensä, mutta jotkut papilloomaviruksen muodoista voivat aiheuttaa syöpää. (Syrjänen & Rautava 2015; Papilloomavirusinfektio 2019.)

2.1 Papilloomavirusten aiheuttamat syövät

Kohdunkaulan syöpä on maailman laajuisesti naisten yleisin syöpä. (Tiitinen 2022c.) Paavonen ja Mäkitie (2022, 138) kertovat, että kohdunkaulan syöpään kuolee vuosittain 340 000 ja Euroopassa jopa 26 000 naista. HPV-infektion pitkittyessä, virukset voivat kehittyvät syövän esiasteiksi ja syöviksi. (Paavonen & Mäkitie 2022, 138.) Papilloomaviruksista HPV16 ja HPV18 tyypit aiheuttavat noin 70–80 % kohdunkaulan syöivistä (Tiitinen 2022a). On todettu, että korkean riskin HPV-

genotyyppiä kantaa jopa yksi neljästä 20–25-vuotiaasta naisesta. (THL poikien HPV loppuraportti 2019, 8–9.)

THL:n työryhmä (2019) arvioi naisilla sekä miehillä esiintyvien HPV:n aiheuttamien syöpien tautitaakkaa. Suuontelo, nielun, kurkunpään, peräaukon ja peniksen syöpiä todettiin vuosittain Suomessa noin 610. Miehillä todettiin esiintyvän enemmän kaikkia syöpiä, pois lukien peräaukon syövä. HPV:n osuus näissä syövässä vaihteli 16–90 % välillä. (THL 2019, 45–46.) Jos rokotusohjelmalla saavutetaan 70 % kattavuus sekä tytöillä että pojilla, riittää se eliminoimaan korkean syöpäriskin HPV16-tyyppin. Raportissa todetaan että ”Kun myös pojat saavat rokotteen, heidän suojansa HPV:tä vastaan ei ole vain tyttöjen rokottautumisen varassa.” (THL 64, 85.)

Suomessa on aloitettu kohdunkaulasyöpien seulontaohjelma vuonna 1963. Uusia tautitapauksia on onnistuttu vähentämään seulontojen avulla yli 80 %. (Paavonen & Mäkitie 2022, 138.) Seulontojen avulla voidaan löytää vielä varhaisessa vaiheessa olevia syöpiä (Tiitinen 2022a).

2.2 Suomalaiset papilloomavirus tutkimukset

Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos sekä Tampereen yliopisto ovat toteuttaneet Suomessa useita papilloomavirusrokote tutkimuksia. Vuonna 2000 alkoi Suomen ensimmäinen papilloomavirusrokote tutkimus. Tutkimus oli nimeltään HPV 007 ja se oli immunogeenisuustutkimus, johon osallistui sata alle 23-vuotiasta. Vuonna 2002 aloitettiin neljä vuotta kestänyt kansainvälinen Future II tutkimus, johon osallistui suomesta noin 1700 tyttöä iältään 16–17 vuotta. Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää rokotteen turvallisuutta ja tehokkuutta. Tutkimuksen ansioista myyntiluvan sai Gardasil-rokote vuonna 2005. (Suomessa toteutetut papilloomavirus tutkimukset, n.d.)

Vuonna 2004 Suomessa alkoi maailmanlaajuinen HPV 008 tutkimus, johon suomesta osallistui noin 500 16–17-vuotiasta. Tutkimuksessa selvitettiin HPV-rokotteen turvallisuutta ja sen tehokkuutta. Tämän tutkimuksen myötä Cervarix rokote sai myyntiluvan vuonna 2006. Vuonna 2004–2005 tehtiin suomessa HPV-012 tutkimus noin 25:lle 10–14-vuotiaalle ja noin 70:lle 15–16 vuotiaalle tytölle. Tutkimus jatkui vuoteen 2008 seurantatutkimuksena. 2006 starttasi HPV 011 tutkimus, joka oli kohdennettu pojille. Tutkimuksessa selvitettiin HPV rokoteturvallisuutta ja vasta-aineiden muodostumista pojilla ja nuorilla miehillä. Tutkimus päättyi vuonna 2007 ja loppupäätelmänä todettiin,

että rokote on turvallinen ja vasta-aineita poijille muodostava. (Suomessa toteutetut papilloomavirustutkimukset, n.d.)

HPV-040 tutkimus käynnistyi 2007 Väestöliiton, Kansanterveyslaitoksen ja Tampereen yliopiston toteuttamana. Tämä tutkimus toteutettiin vain suomessa. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, että pitääkö molemmat sukupuolet rokottaa ja minkä ikäisenä rokotteet tulisi antaa. Tutkimus toteutettiin 33:a paikkakunnalla ja siihen osallistui noin 32000 tyttöä ja poikaa. Vuonna 2014 käynnistyi jatkotutkimus HPV 004, johon pyydettiin osallistujiksi aiempaan HPV 040 tutkimukseen osaa ottaneita 22-vuotiaita naisia. Tutkimuksessa selvitettiin kohdunkaulansyövän seulontavälejä. Vuosina 2016–2018 toteutettiin yhdessätoista maassa HPV 014 FASTER-tutkimus, jossa selvitettiin HPV-rokotteiden antamista 25–45-vuotiaille naisille. (Suomessa toteutetut papilloomavirustutkimukset, n.d.)

3 Kansallinen rokotusohjelma

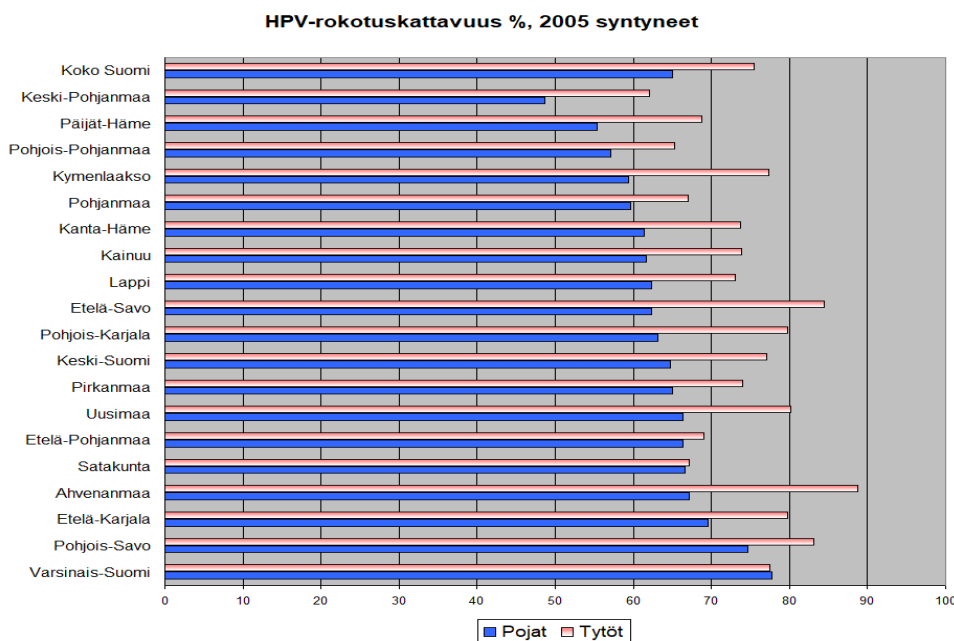
Suomessa on käytössä kansallinen rokotusohjelma, jonka tarkoituksena on suojata ihmisiä rokottamisella estettäviä tauteja vastaan. Rokotteiden ottaminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja ne ovat kaikille maksuttomia. Lapsille ja nuorille on tarjolla rokotteita 13:a erilaista tautia vastaan. Näillä rokotteilla myös ehkäistään rokotettavien tautien jälkitauteja sekä pitkäaikaisia haittoja. Kansallisella rokotusohjelmalla ehkäistäviä tauteja ovat rotavirus, pneumokokit, kurkkumätä, jäykkäkouristus, hinkuyskä, polio, Hib-taudit, tuhkarokko, sikotauti, vihurirokko, vesirokko, influenssa ja papilloomavirukset. (Rokotusohjelma lapsille ja aikuisille 2022.) Nämä rokotteet on otettu rokotusohjelmaan tieteellisin ja näyttöön perustuvien arvioiden. Ne ovat asiantuntijoiden tarkkaan harkitsemia ja rokotusohjelmaa voidaan muuttaa tarpeen mukaan. (Neuvolaikäisen rokotusopas 2022, 5.) Sairausten tai hoitojen vuoksi riskiryhmiin kuuluvat lapset ja nuoret ovat oikeutettuja saamaan muitakin rokotuksia tiettyjä sairauksia vastaan. Näitä voivat olla, BCG-, pneumokokki-, influenssa-, puutiaisivotulehdus-, hepatiitti- ja meningokokkirokotteet (Rokotusohjelma lapsille ja aikuisille 2022.)

Suomessa kansallinen rokotusohjelma ja sen piiriin kuuluvat rokotteet perustuvat säädettyyn tartuntatautilakiin (1227/2016) ja sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen rokotuksista (A 149/2017.) Laissa määritellään terveydenhuollon ammattihenkilöstö, joka rokotuksia saa antaa.

Rokotteita saavat antaa lääkäri sekä rokottamiseen koulutetut sairaanhoitajat, terveydenhoitajat ja kätilöt. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus rokotuksista 149/2017, 6 §.)

Kansallisen rokotusohjelman ansiosta ei Suomessa nykypäivänä enää tavata poliota, isorokkoa eikä kurkkumätää, koska 1950-luvulla aloitettiin neuvolaikäisten rokottaminen näitä sairauksia vastaan. Salo ja Kilpi (2017, 977) kertovat, että vuonna 2014 rokotusohjelman rokotteilla säästyy 14 miljoonaa euroa terveydenhuollon hoitokustannuksista, koska rokotteilla on pystytty ehkäisemään ilmeviä tauteja. He mainitsevat, että arvioissa ei ole mukana kaikki kansallisella rokotusohjelmalla ehkäistävät taudit. (Salo & Kilpi 2017, 977.)

Alla olevista kuvioista ja taulukoista voi nähdä, että tyttöjen ja poikien rokotekattavuudessa on eroja (Kuvio 1–2 ja Taulukko 1–2). Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen mukaan yläkoulun aloittaneista pojista noin 70 % ja tytöistä 80 % on saanut HPV-rokotteen. Ero tyttöjen ja poikien rokotekattavuuden eroissa selittyy ainakin osittain sillä, että tytöillä HPV-rokote on kuulunut maksuttomaan kansalliseen rokoteohjelmaan jo vuodesta 2013 alkaen ja pojilla vasta vuodesta 2020 alkaen. (HPV-rokotekattavuus 2022.)

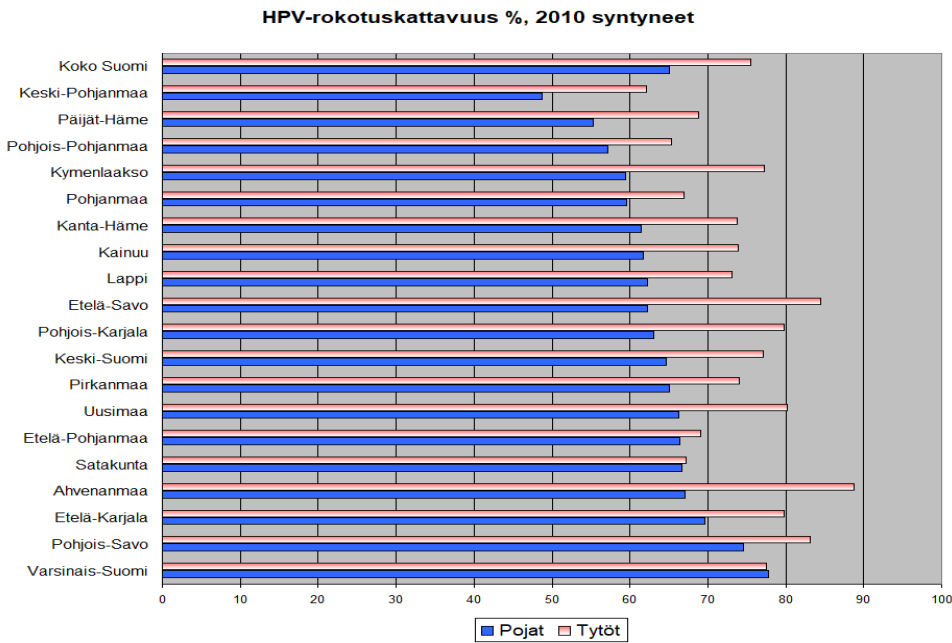

Kuvio 1. HPV-rokotuskattavuus % 2005 syntyneet (Rokotuskattavuus 2022).

Taulukko 1. HPV-rokotuskattavuus % 2005 syntyneet (Rokotuskattavuus 2022).

HPV-rokotuskattavuus %, 2005 syntyneet		
	Pojat	Tytöt
Varsinais-Suomi	77,8	77,5
Pohjois-Savo	74,6	83,1
Etelä-Karjala	69,6	79,8
Ahvenanmaa	67,1	88,7
Satakunta	66,6	67,2
Etelä-Pohjanmaa	66,4	69,1
Uusimaa	66,3	80,2
Pirkanmaa	65,0	74,0
Keski-Suomi	64,7	77,1
Pohjois-Karjala	63,1	79,8
Etelä-Savo	62,3	84,5
Lappi	62,3	73,1
Kainuu	61,7	73,9
Kanta-Häme	61,4	73,7
Pohjanmaa	59,6	67,0
Kymenlaakso	59,4	77,3
Pohjois-Pohjanmaa	57,1	65,3
Päijät-Häme	55,3	68,8
Keski-Pohjanmaa	48,7	62,1
Koko Suomi	65,0	75,5

Koronaviruksen myötä moni kouluterveydenhoitaja siirrettiin muihin työtehtäviin ja tämä on THL:n mukaan saattanut vaikuttaa rokotteiden antamiseen koronavuosina. Myös etäkoulu on voinut vaikeuttaa rokotteiden antamista. Kunnissa, joissa on matala syntyvyys, voi jo muutama rokottamattoman lapsi laskea rokotekattavuutta runsaasti. (HPV-rokotekattavuus 2022.)

Kuvio 2. HPV-rokotuskattavuus % 2010 syntyneet (Rokotuskattavuus 2022).

Taulukko 2. HPV-rokotuskattavuus % 2010 syntyneet (Rokotuskattavuus 2022).

HPV-rokotuskattavuus %, 2010 syntyneet		
	Pojat	Tytöt
Pohjois-Savo	69,9	82,2
Varsinais-Suomi	69,9	79,1
Etelä-Savo	67,5	77,4
Kanta-Häme	67,3	75,2
Kymenlaakso	65,9	76,8
Ahvenanmaa	65,6	69,0
Pohjois-Karjala	64,0	75,4
Pirkanmaa	63,6	73,8
Lappi	62,8	76,0
Satakunta	62,8	71,7
Keski-Suomi	62,7	71,0
Uusimaa	62,3	72,3
Etelä-Karjala	60,3	74,8
Pohjanmaa	59,2	68,6
Kainuu	58,9	72,0
Pohjois-Pohjanmaa	57,7	67,8
Etelä-Pohjanmaa	55,8	68,1
Keski-Pohjanmaa	53,9	61,3
Päijät-Häme	52,5	65,1
Koko Suomi	62,5	72,7

Suurissa kaupungeissa tyttöjen rokotekattavuus on yli 80 % ja poikien yli 70 %. Rokotekattavuustilastoissa voi olla puutteita kirjaamisen vuoksi. On esitetty myös, että vahva uskonnollinen suuntautuminen mm lestadiolaisuus näkyisi alueiden rokotekattavuudessa. (HPV-rokotekattavuus 2022.)

3.1 Rokotuspäätös

Tartuntatautilaki määrittää, että kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluvat rokotteet ovat vapaaehtoisia yksilöille. Valtioneuvosto voi kuitenkin erikseen määrittää rokottautumisen pakollisuudesta sellaisen tartuntataudin kohdalla, joka voisi aiheuttaa laajaa ja vakavaa terveyshaittaa väestölle tai väestönosalle. Rokotepakko voi koskea myös vain tiettyä ihmisryhmää tai ikäluokkaa. Kansallisen rokotusohjelman tavoite on, että rokotuspäätöksen tekijä saisi itse päättää rokotuksistaan, mutta samalla rokotusohjelma pyrkii saamaan kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluvista rokotteista maksimaalisen hyödyn. (Rokotusten etiikka 2021.)

Jos rokotuskattavuus romahtaa, voivat taudinaiheuttajat palautua keskuuteemme. Tapauksissa, joissa vanhemmat kieltäytyvät lastensa rokottamisesta, voi taustalta löytyä epäröintiä tai ideologisia syitä. Lastensa rokottamisesta täysin kieltäytyviä vanhempia on kuitenkin hyvin vähän. Tavallista on epäröinti rokotteita kohtaan. Tietotulva voi aiheuttaa hämmennystä ja vaikeuttaa rokotuspäätöstä. Vanhempien kesken voi myös ilmetä erimielisyyttä lapsen rokottamisesta. Jos lapsi on itse päätöskykyinen ja rokotteen haluaa, voidaan hänet rokottaa vanhempien vastustuksesta huolimatta, kuten mm HPV-rokotteen suhteen on toimittu. Vanhempia pyritään mahdollisuuksien mukaan kannustamaan lastensa rokotussuojan ylläpitoon. Lasten rokottaminen voi nostaa pinnalle eettisiä kysymyksiä; onko oikein rokottaa tervettä lasta, joka ei kenties koskaan tule kohtaamaan taudinaiheuttajaa, jota rokotuksella pyritään torjumaan. (Rokotusten etiikka 2021.)

3.2 Rokotekriittisyys ja rokotevastaisuus

WHO:n mukaan rokotevastaisuus on suuri terveysuhka maailmalle. EU:n terveysministerien päätelmistä nousee kaksi keskeistä termiä; rokotevastaisuuden torjuminen ja varautuminen tulevaisuuden haasteisiin. Rokotukset ovat tehokas keino kansanterveyden parantamiseksi ja taistelussa tauteja vastaan. EU:n terveysministereiden mukaan rokotuksiin liittyvä koordinoitumpi lähestymistapa hyödyttäisi EU-valtioita. Tsekin terveysministeri Vlastimil Va'lekin mukaan:

Rokotteet toimivat. Ne ehkäisevät lukemattomia sairaustapauksia ja pelastavat miljoonia ihmishenkiä joka vuosi. Kun EU-maat tekevät enemmän yhteistyötä ja siten lisäävät kansalaisten luottamusta tai nopeuttavat rokotteiden kehittämistä, kansalaiset ja julkiset terveydenhuoltojärjestelmät voivat paremmin.

Ongelmien laajuus, joka liittyy rokotevastaisuuteen tuli esiin koronapandemian myötä. Se osoitti millaisia haasteita yhteiskunnille voi aiheutua mis- ja disinformaatiosta. (Rokotukset: neuvostolta kehoitus torjua rokotevastaisuutta ja tiivistää EU-yhteistyötä 2022.)

HPV-rokotteisiin on liittynyt sensaatiohakuista uutisointia, joka osaltaan on voinut aiheuttaa epärointiä rokottautumista kohtaan. Tutkimukset eivät kuitenkaan tue väitettä rokotteiden aiheuttamista terveyshaitoista. Vääristynyt uutisointi voi romahduttaa rokotuskattavuutta ja aiheuttaa rokotusvastaisuutta. HPV-rokotteisiin on yhdistetty kroonisia terveysongelmia kuten krooninen kipuoireyhtymä ja krooninen väsymysoireyhtymä. Euroopan lääkevirasto EMA on kuitenkin todennut systemaattisten arvioiden perusteella, että yhteyttä HPV-rokotteella ja väitetyillä terveyshaitoilla ei ole. Tieteelliseen näyttöön perustumaton uutisointi on haitallista ja voi aiheuttaa kieltäytymistä HPV-rokotteista. Koska papilloomavirukset aiheuttavat syöpää, voi tämä kieltäytyminen HPV-rokotteista osoittautua hengenvaaralliseksi. (Lehtinen, Nieminen & Paavonen 2018.)

Rokotevastaisuuteen liittyviä seikkoja voidaan tarkastella kolmella tapaa; pyrkimällä ymmärtämään syitä, jotka johtavat rokotevastaisuuteen, pyrkimällä vaikuttamaan rokotevastaisuuteen ja pyrkimällä ymmärtämään rokotevastaisuuteen liittyvä moraalinen hyväksyttävyyys. Viime vuosina keskustelu ja rokotevastaisuutta lisäävien tekijöiden tunnistaminen ovat lisääntyneet huomattavasti. Nykyään kyetään tunnistamaan aiempaa paremmin vakaumuksesta johtuvia syitä, ajatusvääristymiä sekä eettisiä ja moraalisia kysymyksiä, jotka voivat aiheuttaa rokotekriittisyyttä ja voimakkaita tunnereaktioita rokotteita kohtaan. (Launis 2018.)

Rokotteista kieltäytymisen moraalista hyväksyttävyyttä tukeva näkökulma korostaa itsemääräämisoikeutta ja yksilön vapautta. Samaan aikaan laumasuojan turvaaminen rokottautumalla nähdään yksilön moraalisena velvollisuutena. Maailmankatsomuksellinen ja vakaumuksellinen rokotusvastaisuus perustuu monesti vaihtoehtoiseen ja henkiseen uskomusjärjestelmään, jossa ei ole sijaa tieteellisille tosiasioille. Vanhempien päätös suhtautua lastensa rokottamiseen torjuvasti voidaan nähdä ihmisarvoperustaisen moraalijattelun kannalta kyseenalaisena. Vanhemmat voivat omilla uskomuksilla ja maailmankatsomuksellisella ajattelullaan altistaa puolustuskyvyttömät

lapset vakaville tartuntataudeille. Vapaamatkustajuus rokotteiden suhteen voidaan nähdä yhteisvastuullisuutta tarkastelevassa velvollisuusetiikassa moraalisesti itsekkäänä. Rokotteista kieltäytyjä vapaamatkustaa muiden ylläpitämän laumaimmunitetin turvin. He suojaavat omaa ja lastensa terveyttä siten, että muu yhteisö rokottautuu. Tämä voidaan nähdä eettisesti kyseenalaisena valintana. (Launis 2018.)

3.3 Terveystarkastuksen ammattilaisten rooli rokottautumispäätöksessä

Epäröintiä sekä kriittisyyttä rokotuksia kohtaan esiintyy myös terveystarkastuksen ammattihenkilöiden keskuudessa. Nikula, Armanto, Thomander ja Elonsalo (2020) kirjoittavat artikkelissaan, että nämä ammattihenkilöt eivät välttämättä ole opiskeluaikana tai työssään saaneet riittävästi tietoa rokotuksista, rokotteilla ehkäistävistä taudeista tai niiden torjumisesta. He kirjoittavat, että rokotetietoisuuden lisäämisellä kyetään vaikuttamaan myös terveystarkastuksen ammattilaisten rokotemyönteisyyteen. Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on julkaissut vuonna 2019 raportin, jossa todetaan, että terveystarkastuksen ammattilaisten koulutukseen tulisi lisätä vieläkin enemmän tietoa rokotusosaamisesta. Kun terveystarkastuksen ammattilaisilla on ajantasaista tietoa sekä taitoa, on heillä kyky toteuttaa näyttöön perustuva neuvontaa, jolloin he samalla mahdollistavat parempaa rokotuskattavuutta. (Armanto, Thomander & Elonsalo 2020, 270.)

Opiskeluterveydenhuollossa työskentelee hoitajia, joilla on tärkeä rooli rokottamisessa. Heillä tulee olla riittävästi tietoa rokottamisesta sekä taitoa ohjata nuoria rokotuspäätöksenteossa. Sosiaalisesta mediasta saatava tiedonmäärä voi aiheuttaa ristiriitaisia ajatuksia nuorissa. Hoitajien on hyvä tuntee ne asiat, jotka voivat aiheuttaa epäröintiä ja hämmennystä rokottautumiseen liittyvässä päätöksenteossa. Epäröinnin taustalla voi olla mahdolliset haittavaikutus- tai rokotuspelot, joka liittyvät neulaan tai neulanpistoon. Rokottajan tulee olla luottamusta herättävä ja hänen tulee varata riittävästi aikaa keskusteluun sekä pyrkiä tekemään rokotustilanteesta turvallinen. Nuorilla on mahdollisuus kieltäytyä rokottautumisesta. (Nikula, Armanto, Elonsalo, Kaunisto & Thomander. 2022, 32–34.)

Opiskeluterveydenhuollossa kaikille tehdään viidennellä luokalla laaja terveystarkastus. Terveystarkastus toteutetaan joko lääkärin ja hoitajan kanssa yhteistyössä, tai erikseen. Tähän terveystarkastukseen tulee myös vanhempien tai edes toisen vanhemmista osallistua. Terveystarkastuksessa käydään laajasti läpi erilaisia terveyden ja hyvinvointiin liittyviä aiheita. Pojille annetaan

ensimmäinen HPV-rokote ja he saavat tiedon toisen rokotusannoksen ajankohdasta. Jos lapselle ja vanhemmille ei ole annettu kirjallista tietoa HPV-rokotteesta, voidaan sellainen antaa perheelle terveystutkimuksessa. (Hietanen-Peltola & Saarinen 2021.)

3.4 Seksuaalikasvatus

Seksuaaliterveys näyttelee suurta roolia osana kansanterveyttä. Seksuaaliterveyden edistämistä suomessa ohjaa sosiaali- ja terveysministeriö. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos THL toimii sen alla tutkimus ja kehittämistehtävissä. THL myös tukee kansallista HPV-rokoteohjelmaa. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman tavoitteena on mm lasten ja nuorten seksuaalikasvatuksen vahvistaminen. Toimintaohjelmassa painopistettä on kohdennettu myös erityisesti miesten seksuaaliterveyteen, sillä se on perinteisesti nähty ennen kaikkea naisten palveluna. (Klemetti & Raussi-Lehto 2016, 10.)

THL:n kouluterveyskyselyssä seurataan säännöllisesti nuorten tiedontasoa seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa. Nuorten seksuaaliterveystiedon taso on laskenut molemmilla sukupuolilla ja kaikilla opiskeluasteilla. Kouluterveyskyselyä toteutetaan peruskoulun 8. ja 9. luokille, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoille sekä ammatillisten oppilaitosten ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoille. (Klemetti & Raussi-Lehto 2016, 28.)

Tutkimusten mukaan seksuaalikasvatus vähentää seksuaalisia kontakteja ja myöhentää niiden alkua. Se myös vähensi seksuaalisten riskien ottamista monissa tutkimuksissa. Seksuaalikasvatusta annetaan virallisten ja epävirallisten reittien kautta. Epävirallista seksuaalikasvatusta tulee esimerkiksi vanhempien kautta ja virallista varhaiskasvatuksen ja koulujen kautta. WHO on luonut standardit seksuaalikasvatuksen aikatauluille, sisällölle ja toteutukselle. (Klemetti & Raussi-Lehto 2016, 46.)

Terveystietoa opetetaan 7–9 luokille yläkoulussa. Myös lukion sekä ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmassa on terveystieto oppiaineena. Seksuaaliterveyden opintoja sisältyy myös muiden oppiaineiden sisälle esimerkiksi biologian. (Klemetti & Raussi-Lehto 2016, 47.) Seksuaalikasvatustajina toimivat myös valtion kirkot ja järjestöt. Esimerkiksi rippikoulun yhteydessä annetaan seksuaalikasvatusta. Myös mm partion ja muun liikuntaharrastuksen sisällä voidaan toteuttaa seksuaalikasvatusta osana toimintaa. Nuoria toimii myös Nuorten Akatemian kouluttamina kouluttajina,

jotka kiertävät kouluissa toteuttamassa Seksimyytin murtaajat -pienryhmäkoulutusta. Myös verkon kautta on saatavilla seksuaalikasvatusta ja tietoa seksuaaliterveydestä mm Mannerheimin Lastensuojeluliiton Nuortennetin kautta. Samoin Väestöliitolla on nuorille suunnattu verkkopalvelu, jossa nuori voi keskustella asiantuntijoiden kanssa seksuaaliterveyttään askarruttavista asioista kahden kesken. Mannerheimin Lastensuojeluliitolla on myös Lasten ja nuorten auttava puhelin, joka on valtakunnallinen ja maksuton. (Klemetti & Raussi-Lehto 2016, 48.)

Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) määrittää kunnat järjestämään alueellaan kouluterveydenhuollon palvelut. Kansainvälinen vertailu osoittaa niiden edistävän nuorten seksuaaliterveyttä. Oppilas- ja opiskelija-huoltolain mukaan terveydenhoitajalle tulee päästä ilman ajanvarausta. Matalan kynnyksen seksuaaliterveyspalveluita tarvitsisivat ennen kaikkea opiskelijaterveydenhuollon ulkopuolelle jäävät, vailla opiskelupaikkaa olevat nuoret. Seksuaalisten riskien ottaminen ja seksitaudit ovat yleisempiä vähemmän koulutetuilla. Heikkoa seksuaaliterveyden tiedon tasoa korreloi myös heikko koulumenestys ja vanhempien matala koulutustaso. Nähtävissä on ongelmien kasaantumista ylisukupolvisesti. (Klemetti & Raussi-Lehto 2016, 49.)

Hyvä alusta nuorten seksuaalikasvatukselle sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa syntyy kohtaamisten kautta. Palveluiden piiriin tulisi päästä helposti ja mielellään ilman ajanvarausta tai lyhyellä odotusajalla. Myös palveluiden maksuttomuus on tärkeää nuorten kohdalla. (Klemetti & Raussi-Lehto 2016, 49.)

4 HPV-rokote

Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) perusti keväällä 2017 työryhmän, jonka tarkoituksena oli selvittää, tulisiko kansalliseen rokotusohjelmaan ottaa myös poikien HPV-rokottaminen. Työryhmän selvityksessä ilmeni, että HPV-rokotteen teho erilaisia HPV-infektioita vastaan oli 80–100 % tehdyissä tutkimuksissa. Tyttöjen rokottamisella saadaan osittain laumavaikutuksia myös pojille, mutta HPV:n eliminoimiseksi myös pojat tulee rokottaa. Työryhmän loppuraportin *aikana poikien HPV-rokottaminen* oli 22 maan rokotusohjelmassa. (Mäkitie, Hiltunen-Back, Lehtinen, Nieminen, Saarilahti, Syrjänen, Taari, Virtanen, Liitsola, Salo, Vänskä, Leino 2019, 6, 39–40.) Vuoteen 2023 mennessä maita, jotka ovat ottaneet pojat mukaan kyseiseen rokotusohjelmaan oli 42 (European cancer organisation 2023).

HPV-rokotteella ehkäistään papilloomavirusten aiheuttamia solumuutoksia. Rokotteen antaminen tytöille ja pojille nuorella iällä perustuu siihen, että lapset ja nuoret eivät ole vielä altistuneet papilloomaviruksille. Markkinoilla olevat HPV-rokotteet eivät sisällä eläviä taudinaiheuttajia, joten ne eivät myöskään voi aiheuttaa HPV-infektioita. Rokotteet annetaan olkavarren lihakseen. (HPV eli papilloomavirusrokote 2022.)

World Health Organization sekä Euroopan Unioni ovat julkaisseet omat syöväntorjuntasuunnitelmat. Suunnitelmien tavoitteena on erityisesti kyetä eliminoimaan HPV:n aiheuttamat kohdunkaulansyöväät 2030 mennessä. Sekä Kosonen (2022) että Paavonen ja Mäkitie (2022) painottavat Suomen olevan EU:n jäsenmaa, joten suomalaisten on kyettävä sitoutumaan tähän tavoitteeseen riittävän rokotuskattavuuden sekä laumaimmunitietin saavuttamiseksi. (Kosonen, 2022; Paavonen ja Mäkitie 2022.)

HPV-infektioiden ehkäisyyn on tarjolla kaksi rokotetta. Kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluu Cervarix ja toinen on omakustanteinen, apteekista reseptillä saatava Gardasil 9. Molemmat rokotteet suojaavat kohdunkaulasyöpää aiheuttavia HPV genotyyppejä vastaan. Rokotusohjelmaan kuuluvaa Cervarix-rokotteita annetaan kaksi. Rokotteiden välillä tulee olla vähintään viisi kuukautta. (Tiitinen 2022b.)

Koronapandemian vuoksi rokotussarjaa on muutettu poikien kohdalla niin, että rokotusikää on nostettu. Tämä tarkoittaa sitä, että 12–15-vuotiaat pojat voivat saavat HPV:tä vastaan rokotuksen vuosien 2020–2023 välisenä aikana. HPV-rokotteen ideana on, että se annettaisiin lapsille ja nuorille mahdollisimman varhaisessa iässä ennen kuin he aloittavat sukupuolielämän, eli altistuvat papilloomaviruksille. Jos nuori on täyttänyt 15 vuotta, tulee hänelle antaa kolmen rokotteen sarja riittävän tehon saavuttamiseksi. Varsinaista yläikärajaa rokottamiselle ei ole, mutta Kalliala ja muut (2021) kirjoittavat, että yläkouluiän jälkeen rokottautumisella ei kansanterveydellisellä tasolla ole näyttöä rokotteen tehosta. He kuitenkin mainitsevat, että jos ei ole altistunut HPV:lle, voi rokotteesta olla myös hyötyä. (Kalliala ym. 2021.)

Kuten kaikilla rokotteilla, myös HPV-rokotteilla on haittoja. Nämä haitat ovat kuitenkin lieviä ja kuuluvat usein normaaliin rokotusreaktioon. Yleisimpiä haittoja ovat pistosalueen kipu, punoitus ja turvotus. Tiitinen (2022b) kirjoittaa, että ennen kuin Suomessa otettiin rokote mukaan

kansalliseen rokotusohjelmaan, on sitä testattu ja selvitetty paljon. Maailmalla kyseistä rokotetta on annettu jo kymmeniä miljoonia annoksia, eikä tähän päivään mennessä ole näyttöä, että HPV-rokote aiheuttaisi vakavia sairauksia. Rokottautumatta jättäminen kuitenkin altistaa papilloomaviruksen aiheuttamille syöville. (Tiitinen 2022b.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella kirjallisuuskatsauksen avulla poikien ja heidän läheistensä suhtautumista poikien HPV rokotteeseen. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa rokottautumispäätöksenteosta.

Tutkimuskysymys:

1. Kuinka poikien HPV-rokotteeseen suhtaudutaan?

Opinnäytetyön lopputuloksena saatiin tietoa poikien HPV rokotteeseen suhtautumisesta ja siitä, mitkä tekijät vaikuttavat rokotuspäätöksen tekoon. Opinnäytetyön tulokset antavat tietoa siitä, mitkä tekijät voivat edesauttaa tai haitata rokottautumispäätöksen teossa.

6 Opinnäytetyön toteutus

6.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksella voidaan tutkia tehtyjä alkuperäistutkimuksia. Kirjallisuuskatsauksella voidaan yhdistellä ja tiivistää tutkimuksen kannalta tärkeitä tietoja alkuperäisistä tutkimuksista ja muodostaa johtopäätöksiä, joita ennalta asetettu tutkimuskysymys määrittelee. Kirjallisuuskatsauksessa noudatetaan kurinalaisuutta, sillä siinä pyritään luotettavaan ja laadukkaaseen tutkimukseen. Kirjallisuuskatsaus antaa mahdollisuuden myös tutkijan omalle ajattelulle, sillä siinä yhdistyvät tieteellinen tutkimus ja luova ajattelumalli. Erilaisia kirjallisuuskatsauksen päätyyppejä ovat narratiivinen, systemaattinen ja integratiivinen kirjallisuuskatsaus sekä meta-analyysi tekniikka. (Vilka 2023, 12–13.)

Narratiivisella eli kuvailevalla kirjallisuuskatsauksella pyritään saamaan vastauksia siihen, mitä asiasta tiedetään. Tällä menetelmällä voidaan esittää opinnäytetyön aiheeseen liittyvää tietoa. Tätä

kirjallisuuskatsauksen mallia käytetään usein hoitotieteellisissä tutkimuksissa. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa muodostetaan tutkimuskysymys, jonka perusteella valitaan aineistot. Aineistojen pohjalta kootaan teksti ja lopuksi analysoidaan tuloksia. (Kangasniemi, Utriainen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen & Liikkanen 2013, 294.)

Narratiivisessa kirjallisuuskatsauksessa aineistoja lukiessa tutkijan tiedot lisääntyvät. Siinä valintakriteerien määrittely ja tiedonhaun tekeminen ovat vapaampia, kuin muissa kirjallisuuskatsauksissa. Tällä kirjallisuuskatsauksen tavalla voidaan lukijalle antaa käsiteltävän aiheen laaja-alainen yleiskuva ja tunnistaa lisätutkimuksen aiheita. (Vilka 2023, 22.)

Tämä opinnäytetyö toteutettiin narratiivisena eli kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Työn alkuvaiheessa muodostettiin tutkimuskysymys, johon voitiin kuvailevalla kirjallisuuskatsauksella etsiä aiheeseen liittyvää tietoa.

6.2 Aineistonkeruu

Narratiivisessa kirjallisuuskatsauksessa etsitään vastauksia siihen, mitä tutkittavasta ilmiöstä jo tiedetään ja mitkä ovat sen keskeisiä käsitteitä sekä millaisia ovat niiden väliset suhteet. Tutkimuskysymys muodostetaan ennen tiedonhakuja, sillä hakusanoja tai hakuprosessia ei voida suorittaa ennen sitä. Hakuprosessi toteutetaan suunnitellusti ja tarkasti ja se tulee suhteuttaa tutkimuskysymykseen riittävän kattavasti. (Vilka 2023 21,43,54.)

Tämän opinnäytetyön tiedonhaku suoritettiin helmikuussa 2023. Ennen tiedonhaun tekemistä määriteltiin sisäänotto- ja poissulkukriteerit, jotka on havainnollistettu taulukossa 3. Sisäänotto- ja poissulkukriteerien määrittelyn jälkeen etsittiin tutkimuskysymykseen liittyviä asiasanoja useista kotimaisista ja kansainvälisistä tietokannoista. Sisäänottokriteeriksi määritettiin aluksi alle 10 vuotta vanhat julkaisut, mutta tiedonhaun edetessä muutettiin sisäänottokriteeristä julkaisu- vuotta, jotta tutkimusaineistoihin saatiin sisällytettyä myös yksi kotimainen tutkimus. Huomasimme, että muita kotimaisia tutkimuskysymykseen vastaavia tutkimuksia ei tietokannoista löytynyt.

Tiedonhakuja suoritettiin pääasiallisesti Pubmed, Proquest, Cinahl sekä Google Scholar tietokannoissa. Suomenkielisiä hakulausekkeita olivat HPV AND pojat ja HPV AND asenteet.

Englanninkielisiä hakusanoja oli HPV AND attitudes, HPV AND boys, HPV AND adolescents sekä HPV AND knowledge. Taulukossa 4 on laadittu havainnollistava taulukko tiedonhausta, hakutulosten määrästä sekä valittujen tutkimusten määrästä eri tietokantojen perusteella.

Hakutuloksia käytiin läpi otsikkotasolla ja valittiin niistä osuvimmat tulokset. Näistä tuloksista luettiin tutkimuksien tiivistelmät, jonka jälkeen pystyttiin rajaamaan pois ne tutkimukset, jotka eivät vastanneet tutkimuskysymykseen. Lopuksi artikkelit silmäiltiin läpi ja suoritettiin viimeinen karsinta. Lopullinen valikoitujen tutkimuksien määrä oli 7 artikkelia. Liitteessä 1 on taulukko tähän opinnäytetyöhön valituista tutkimuksista.

Taulukko 3. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Julkaistu vuoden 2008 jälkeen	Julkaistu ennen 2008 vuotta
Julkaisukieli suomi tai englanti	Julkaisukieli muut kielet
Tieteelliset artikkelit, - tutkimukset, -julkaisut sekä väitöskirjat	Opinnäytetyöt, uutiset
Ilmainen lukuoikeus	Maksullinen lukuoikeus
Saatavilla kokonaan	Ei saatavilla kokonaan
Vastaa tutkimuskysymykseen	Ei vastaa tutkimuskysymykseen

Tämän opinnäytetyön tiedonhaussa käytettiin apuna myös lumipallotekniikkaa, jolla etsitään tutkimuksien viiteluetteloista muita merkittäviä tutkimuksia, jotka soveltuvat tutkimuskohteiksi. Työlaadun kannalta on hyödyllistä että sisäänotto- ja poissulkukriteereitä sekä tutkimuksen seulontaa tarkastelee useampi ihminen. (Vilka 2023, 66, 77.)

Taulukko 4. Tiedonhankinta

Tietokanta	Hakusana ja rajaus	Hakutulosten	Valittu otsikon	Vastaa tutkimus-
Cinahl	"HPV" AND "boys"	369	13	0
BubMed	"HPV" AND "boys"	3534	22	4
	"HPV" AND "boys" AND "intervention" AND "preteen"	166	1	1
Google Scholar	HPV-rokote kirjoittelu	18	1	1
	HPV boys, young man vaccination	15400	1	1
Yhteensä		19487	37	7

Opinnäytetyön aineistot kerättiin pääasiallisesti sähköisten lähteiden kautta. Työssä hyödynnettiin Jyväskylän Ammattikorkeakoulun opiskelijatunnuksia, joiden avulla päästiin käyttämään eri tietokantojen käyttöliittymiä. Tärkeimpiä tietokantoja olivat Cinahl, Medic ja Proquest. Tavoitteena oli saada kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen riittävä määrä artikkeleita, joita tutkimuskysymyksen pohjalta lähdettiin prosessoimaan. Opinnäytetyön aiheen vuoksi työssä hyödynnettiin useita englanninkielisiä julkaisuja. Opinnäytetyön tiedonhankinnassa pyrittiin löytämään aikaisempia opinnäytetöitä ja niiden kautta alkuperäisiä lähteitä.

Opinnäytetyöhön valikoidut artikkelit kävivät läpi erilaisia sisäänottokriteereitä. Näitä kriteereitä olivat muun muassa tutkimuksen julkaisuvuosi, näyttöaste ynnä muut. Aineiston valintaan vaikutti myös tutkimuskysymys (Kangasniemi ym. 2013, 295). Valittuja aineistoja tarkasteltiin kriittisesti ja eri tutkimuksien tietoja syntetisoitiin. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa vertaillaan aineistoja sekä analysoidaan tiedon vahvuuksia ja heikkouksia. Lopuksi aineistosta tehtiin laajempia

päätelmiä. (Kangasniemi ym. 2013, 296.) Tämän opinnäytetyön aineisto kerättiin tutkimuksista, joissa oli tutkittu poikien asenteita ja kokemuksia HPV-rokotteesta. Tutkimuksia kerättiin kokonaisvaltaisesti, sillä vain yhden näkökulman työstä olisi tullut liian suppea.

6.3 Aineiston analyysi

Aineistojen analysointi toteutettiin induktiivisella sisällönanalyysillä. Tässä analyysitavassa tutkija ei määrää tärkeitä aiheita (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 155). Kirjallisuuskatsaukseen valitaan vain tärkeät ja työn kannalta merkittävät katsaukset. Aineistonhaun jälkeen sisällönanalyysiin tulee ottaa vain ne tutkimukset, jotka vastaavat asetettuun tutkimuskysymykseen. Aineistoja tulee analysoida vain niiltä osin, kuin ne on määritelty tutkimuskysymyksessä. (Vilka 2023, 86.)

Induktiivista eli aineistolähtöistä sisällönanalyysiä käytetään usein hoitotieteessä. Aineistoja analysoidaan ja tiivistetään niin, että tutkittujen aiheiden ja niiden ilmiöiden välisiä yhteyksiä voidaan kuvailla laajasti. Aineistolähtöistä sisällönanalyysiä ohjaa tutkimuksen ongelmanasettelu. Aikaisemmat teoriat, tiedot tai havainnot eivät saa ohjata lopputulosta. Aineisto analysoidaan vaiheittain siten, että ensin tutkimuksista saatu tieto pelkistetään, ryhmitellään sekä abstrahoidaan. Tämän jälkeen ne ryhmitellään ja arvioidaan. (Kankkunen, Vehviläinen-Julkunen 2009, 166–167.) Esimerkki pelkistämisestä on taulukossa 5.

Tämän opinnäytetyön aineistot koostuvat englanninkielisistä julkaisuista, joten ne käännettiin suomeksi. Aineistoja luettiin sekä käännettynä että alkuperäiskielellä, jotta pystyttiin varmistamaan tiedon olevan sama molemmilla kielillä luettuina. Aineistoja luettiin useaan kertaan. Sen jälkeen aineistoista kirjoitettiin omia muistiinpanoja ja kirjoitettiin ylös ne, jotka vastasivat tutkimuskysymykseen. Opinnäytetyö päätetään tulosten tarkasteluun sekä pohdintaan. Keskeiset tulokset kootaan ja niistä muodostetaan kuvailevan opinnäytetyön keskeisimmät tulokset. Pohdinnassa voidaan esittää jatkotutkimuskysymyksiä, ajatuksia tulevaisuuden haasteista tai tehdä johtopäätöksiä. (Kangasniemi ym. 2013, 297.)

Taulukko 5. Esimerkki pelkistämisestä.

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu
The boys believed that it was important and just to give boys and girls equal protection against HPV.	Pojat uskoivat, että oli tärkeää ja oikeudenmukaista antaa sekä pojille että tytöille yhtäläinen suoja HPV:tä vastaan
The boys stated that the decision was their own to make	Pojat totesivat, että päätös oli heidän oma.

7 Tulokset

Alla olevassa taulukossa 6 on esitelty opinnäytön tutkimustulokset. Taulukossa kuvataan pelkistysten abstrahointia alakategorioiksi alaluokkaan ja alakategorioiden abstrahointia yläkategorioiksi yläluokkaan. Yläluokkia on kaksi; myönteinen ja kielteinen asenne poikien HPV-rokotetta kohtaan.

Taulukko 6. Tulokset

Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka
Tärkeää tarjota rokote molemmille sukupuolille. Yhtä suuri oikeus suojautua HPV:ltä Rokotteen maksuttomuus on tärkeää Rokotteen kuuluminen kansalliseen rokoteohjelmaan Rokottautumispäätöksen tekeminen itsenäisesti	Tasa-arvo	Myönteinen asenne poikien HPV-rokotetta kohtaan

<p>Kirjallisen tiedon saaminen</p> <p>Poikien sekä heidän vanhempien hyvä tietämys HPV:stä</p> <p>Syöpätietoisuus</p> <p>Medialukutaito</p>	<p>Tieto</p>	
<p>Rokotuspäätöksen tekeminen perheen kanssa</p> <p>Vanhempien myönteiset mielipiteet rokotetta kohtaan korreloivat poikien mielipiteitä</p> <p>Perheet, joissa keskusteltiin seksuaaliterveydestä</p>	<p>Perheen tuki</p>	
<p>Kavereiden ja yhteisön mielipiteet</p> <p>Kouluterveydenhuolto nähdään luonnollisimpana paikkana saada tietoa HPV:stä ja HPV-rokotteista</p>	<p>Yhteiskunta</p>	

<p>Neulakammo</p> <p>Rokotehaitat</p> <p>Sivuvaikutukset</p> <p>Huoli kondominkäytön vähenemisestä</p> <p>Huoli rokotteiden turvallisuudesta</p> <p>Vähäiset tiedot HPV-rokotteesta ja HPV:stä lisää rokotevastaisuutta</p> <p>Moni ei ole kuullutkaan HPV:stä</p> <p>Tarve saada enemmän tietoa</p> <p>Epävarmuus omatoimisen tiedon etsimisestä</p> <p>Pojilla on vähemmän tietoa HPV:stä ja HPV-rokotteesta kuin tytöillä</p> <p>Monet vanhemmat eivät tiedä poikien HPV-rokotteen terveyshyötyjä ja HPV-rokotesuositusta</p> <p>Vanhempien kielteinen asenne rokotetta kohtaan korreloi poikien asennetta</p> <p>Poikien ja heidän vanhempiensa uskomus, että riski saada HPV on alhainen.</p>	<p>Pelko</p> <p>Tiedon puute</p> <p>Väärät uskomukset</p>	<p>Kielteinen asenne poikien HPV-rokotetta kohtaan</p>
--	---	--

<p>Vanhempien uskomus, että rokote aikaistaa lasten sukupuolielämää</p> <p>Vanhempien huoli, että rokote aiheuttaa siveettömyyttä. Varsinkin isät yhdistävät siveettömän käytöksen naisiin</p> <p>Rokote nähdään haitallisena tai sen hyöty vähäisenä</p> <p>Uskomus että riski saada sukupuoli-tauti, on alhainen</p> <p>Vanhempien uskomus nähdä rokote turhana, koska lapsen sukupuolielämä ei ole vielä alkanut</p> <p>Terveystieteiden ammattilaisten uskomus, että rokotteen myötä kondomin käyttö vähenee</p> <p>Terveystieteiden ammattilaiset suosittelevat rokotetta rutiininomaisesti vain tytöille</p> <p>Kavereiden mielipiteet</p> <p>Nettikirjoittelu ja uutisointi</p> <p>Epäluulo lääkeyhtiöitä sekä valtion ohjeistuksia ja rokotesuosituksia kohtaan</p> <p>Rokotteen maksullisuus vähentää rokotetalukkuutta</p> <p>Seksuaalisen keskustelun kokeminen kulttuurisena tabuna</p> <p>Patriarkaaliset sukupuoliroolit</p>	<p>Yhteiskunta</p> <p>Kulttuurinormit sekä etniset ja uskonnolliset tavat</p>	
--	---	--

<p>HPV:n näkeminen naisten ongelmana, joka aiheuttaa naisten gynekologisia sairauksia</p> <p>Riskin kokeminen alhaiseksi uskonnosta johtuvan seksistä pidättäytymisen vuoksi</p> <p>Uskonto</p>		
---	--	--

Ruotsalaisessa laadullisessa tutkimuksessa selvitettiin toisen asteen koulutuksessa olevien poikien ajatuksia, tietoja sekä asenteita HPV:tä ja HPV-rokotetta kohtaan. Tutkimuksessa kävi ilmi, että useimmat pojista ajattelivat, että on yhtä tärkeää tarjota rokote kaikille sukupuolille. Pojat pitivät tärkeänä sitä, että kaikilla on yhtä suuri oikeus suojautua HPV:tä vastaan. Tutkimuksessa ei nousut ilmi poikien rokotusvastaisuutta, mutta pelko neuloja kohtaan saattaa vaikuttaa rokottautumiseen. Osa pojista koki, että he voivat itse tehdä rokotuspäätökseen ilman vanhempien tai kaverien mielipiteitä. Osan mielestä keskustelu perheen ja ystävien kanssa oli tärkeää päätöksenteko vaiheessa. (Grandahl, Nevéus, Dalianis, Larsson, Tydén & Stenhammar 2018, 1797–1799.)

Päällimmäiseksi tutkimuksesta nousi esiin poikien vähäiset tiedot HPV:stä ja sitä ehkäisevästä rokotteesta. Osa pojista oli kuullut HPV:stä vain kerran koulussa. Ne, jotka olivat saaneet enemmän tietoa papilloomaviruksista eivät tuntuneet silti muistavan siitä mitään. Pojat tiesivät ainoastaan, että HPV aiheuttaa naisilla kohdunkaulan syöpää. He kokivat, että tarvitsevat enemmän tietoa ja kokivat epävarmuutta omatoimisesta tiedon etsimisestä netistä. (Grandahl ym. 2018, 1797–1799.)

Suomalaisessa kyselytutkimuksessa selvitettiin nuorten ja heidän vanhempiensa tietoa ja asenteita HPV:tä kohtaan. Nuorista 33 % oli kuullut HPV:stä ennen tutkimusta. Yli puolet kyselyyn osallistuneista nuorista koki, että riski saada sukupuolitautiin on alhainen. Osa nuorista ja vanhemmista uskoi, että sukupuolitaudilta ehkäisevällä rokotteella mahdollisesti aikaistetaan seksuaalisen elämän aloittamista. Huoli rokotusten turvallisuudesta nousi esille niissä vastauksissa, jotka olivat rokotusvastaisia. Kuitenkin yli 80 tutkimukseen osallistuneista vanhemmista ja nuorista hyväksyisivät HPV-rokotteen. (Woodhall, Lehtinen, Verho, Huhtala, Hokkanen & Kosunen 2007.) Tuloksissa

todettiin, että merkittävin muuttuja nuorten rokotusvastaisuudessa oli alhainen tietämys HPV:stä. Iällä, sukupuolella ja koulutuksen tasolla ei ollut rokotusvastaisuuden suhteen merkitystä. (Woodhall ym. 2007.)

Grandahlin ja Neveuksen 103 tutkimusta mm Pohjois- ja Etelä-Amerikasta sekä Aasiasta kattava kirjallisuuskatsaus toteaa, että pojilla on yleisesti ottaen vähemmän tietoa HPV:stä kuin tytöillä ja heidän mielipiteensä HPV-rokotuksista ja niiden hyödyistä vaihtelevat paljon. Yhdysvalloissa vain 29 % ja Ranskassa 37 % pojista oli rokotteen ottamisen kannalla, kun taas ruotsalainen tutkimus osoitti poikien kannattavan yleisesti rokotteen ottamista. Katsauksessa havaittiin, että tieto ja syöpätietoisuus korreloivat yhdessä rokotusaikeen kanssa ja mm sivuvaikutusten pelko aiheuttaa epärointiä poikien HPV-rokottautumista kohtaan. Kouluterveydenhuolto on koululaisten mielestä luonnollisin paikka saada terveystietoa HPV:stä ja HPV-rokotteista. Ne nuoret, jotka muistivat saaneensa kirjallista tietoa HPV:stä, ottivat todennäköisimmin rokotesarjan. (Grandahl & Nevèus 2021.)

Poikien näkökulmaan vaikuttaa heidän vanhempiansa näkökulma. Monet vanhemmat, jotka olivat antaneet rokottaa tyttärensä, eivät olleet tietoisia poikien rokotesuosituksista eikä siitä mitä hyötyjä rokote pojille tarjoaa. Harhakäsitys HPV:stä naisten ongelmana vallitsee edelleen. Osa vanhemmista pelkää HPV-rokotteen edistävän siveettömyyttä ja varsinkin isät yhdistävät siveettömän käytöksen naisiin. Lisäksi osa vanhemmista kokee, että rokote on turha koska lapsi ei ole vielä seksuaalisesti aktiivinen. Muita syitä olla rokottamatta poikia ovat uskomus rokotteen haitallisuudesta, sen tuntemattomien sivuvaikutusten pelko ja uskomus rokotteen vähäisestä hyödyistä. Myös kustannukset voivat näytellä merkittävää estettä taloudellisesti heikossa asemassa oleville vanhemmille. Vanhempien tiedon lisääntyminen ennustaa poikien HPV-rokottautumista. Vanhemmat, jotka keskustelevat seksuaaliterveydestä poikiensa kanssa, antavat rokottaa poikansa todennäköisemmin. Poikien isien tietämys HPV:stä on heikkoa, mutta he siitä huolimatta kannattavat poikiensa rokottamista vaikkakin vähemmän kuin äidit. Kuten poikien itsensäkin kohdalla, myös heidän vanhempiansa kohdalla tieto lisää rokotteen hyväksymistä. (Grandahl & Nevèus 2021; Cates, Diehl, Crandell & Coyne-Beasley 2014.)

Vaikka terveydenhuollon ammattilaiset kannattavat yleisesti poikien HPV-rokottamista, he silti rutiininomaisesti suosittelivat rokotetta tytöille useammin kuin pojille. Terveydenhuollon

ammattilaiset ovat huolissaan siitä, että rokote voi vähentää kondomin käyttöä. Myös kulttuurinormit sekä etniset ja uskonnolliset tavat vaikuttavat poikien HPV-rokottautumiseen. Patriarkaaliset sukupuoliroolit sekä seksuaalisen keskustelun kokeminen kulttuurisena tabuna ovat esteitä poikien rokottautumiselle. Myös uskonto voi vaikuttaa poikien HPV-rokotehalukkuuteen. Yhdysvaltalaisen kristillisen yliopiston nuorille opiskelijoille tehty tutkimus osoitti, että tieto HPV-viruksesta oli heikkoa ja HPV-rokotemyönteisyys alhaista verrattuna kansalliseen keskitasoon. Opiskelijat, jotka olivat hyvin sitoutuneita uskoonsa rokottautuivat harvemmin, kun löyhemmin uskontoon sitoutuneet. Somalian musliminuoret taas kokevat, että heillä on alhainen riski HPV-tartuntaan uskonnosta johtuvan seksuaalisen pidättäytymisen vuoksi. (Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014.)

Tärkeä rooli poikien HPV-rokottautumisen kannalta näyttäisi olevan myös sillä, että sisältyykö HPV-rokote koulujen valtakunnallisiin rokotusohjelmiin vai onko se hankittava itse. Rokotekattavuus jää huomattavasti pienemmäksi, jos rokote ei kuulu kansalliseen rokoteohjelmaan. (Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014.)

Joukkotiedotusvälineet voivat toimia HPV-rokotetietoisuuden lisääjänä mutta kanadalainen tutkimus osoittaa, että varsinkin sanomalehtiartikkeleilla on tapana käsitellä HPV:n suhdetta vain kohdunkaulansyöpään. (Grandahl & Nevèus 2021.) Vuorisen (2014) laadullinen tutkimus taas osoittaa, että medialukutaito näyttelee suurta roolia nykypäivänä, sillä tiedonetsijä löytää HPV-rokotteesta hyvin ristiriitaista tietoa eri medioista.

Alankomaisessa tutkimuksessa tutkittiin nuorten ja vanhempien näkökantoja HPV-rokotetta kohtaan. Tutkimuksessa nousi esille neljä erilaista kantaa. Yhtenä näkökantana osa vanhemmista ja nuorista oli sitä mieltä, että riski altistua HPV infektiolle on suuri ja rokottamisella on positiivisia vaikutuksia infektioiden ehkäisyssä. Tutkimuksessa nousi esiin vanhempien ajatus siitä, että he mieluummin itse tekevät päätöksen lapsen rokottamisesta, kuin neuvottelevat siitä nuoren kanssa. Tähän näkökantaan painottui myös luottaminen hallituksen suosituksiin. Sosiaalisella vaikuttamisella ei ollut merkitystä. (Patty, Dijk, Wallenburg, Bal, Helmerhorst, Exel & Murray Cramm 2017.)

Toisena näkökantana tutkimuksessa nousi haittavaikutuksien pelko. Nuoret eivät niinkään pelänneet mahdollisia pitkäaikaisia vaikutuksia, toisinkuin kyselyyn vastanneet vanhemmat. Tässä näkökannassa vastaajat eivät luottaneet lääkeyhtiöihin tai valtion ohjeistuksiin. Vastaajat eivät kokeneet saavansa riittävästi asiantuuluvaa ja objektiivista informaatiota HPV rokotteesta. (Patty ym. 2017.)

Kolmanneksi näkökannaksi nousi tiedon ja informaation puute, jossa lapsien ja vanhempien määrät olivat hyvin samoilla linjoilla. Moni vastaajista ei tiennyt juuri lainkaan mikä on HPV ja mitä tauteja se aiheuttaa, jolloin vastaajat joutuivat punnitsemaan rokotteen mahdollisia sivuvaikutuksia ja hyötyjä. Moni vastaajista kuitenkin piti tärkeänä yleisesti rokottamista ja eritoten HPV- rokotetta. Ne, jotka tiesivät vähän HPV aiheuttamista taudeista, eivät myöskään kokeneet sen aiheuttamia tauteja vakaviksi. Osa haastateltavista tiesi papilloomavirusten aiheuttavan kohdunkaulansyöpää, mutta kokonaiskuva oli puutteellinen. Vastaajat toivoivat, että he tietäisivät enemmän HPV:stä ja sen aiheuttamista taudeista. Avoimissa kysymyksissä jotkut ehdottivat sosiaalisessa mediassa mainontaa, muiden rokotusten yhteydessä tai lääkärin vastaanotolla. (Patty ym. 2017.)

Viimeisenä näkökulmana nousi esiin rokotuspäätöksen tekeminen. Yli puolet tutkimukseen osallistuneista tytöistä oli sitä mieltä, että HPV ei ole terveydellinen uhka eivätkä he olleet huolissaan tartunnan saamisesta. Vastaajat uskoivat, että rokottautumisesta on hyötyä itselle ja muille. Moni vastaajista oli epävarmoja rokotteen hyödyistä ja haitoista. Nuoret pitivät erittäin tärkeänä rokotukseen liittyvää päätöksentekoa ja pitivät mielipiteitään yhtä tärkeänä, ellei tärkeämpänä kuin mitä heidän vanhempansa ajattelivat. Nuoret pitivät kuitenkin myös tärkeänä sitä, että lapsi voi olla epävarma mitä kaikkea rokotukseen liittyy, jolloin on hyvä keskustella asiasta myös vanhempien kanssa. (Patty ym. 2017.)

Iso-Britanniassa tutkittiin poikien tietoisuutta papilloomaviruksista ja, halukkuudesta ottaa HPV-rokote, ja syitä rokotuspäätöksen tekoon liittyen. Tutkimuksesta ilmeni, että vähän yli puolet pojista oli kuullut HPV:stä ja alle puolet heistä ottaisivat rokotteen, jos se olisi heille saatavilla. Ne, jotka eivät olleet kuulleet HPV:stä, olivat todennäköisemmin epävarmoja rokotteen ottamisessa. Ne vastaajista, jotka aikoivat ottaa rokotteen, perustelivat päätöksentekoa yleisesti ottaen rokotteen hyödyllisyydellä, ja siitä että rokote hyödyttää heidän terveyttensä ja tulevaa seksuaalikäytännönsä. Vastaajat, jotka eivät aikoneet ottaa rokotetta kokivat, etteivät ole vaarassa sairastua.

Yksi vastaajista kirjoitti: "I do not have a cervix and therefore assume I would not need it." Kieltäytymiseen ja epäröintiin vaikutti myös pistospelko. Osa vastaajista tiesi viruksien linkittyvän seksuaaliseen kanssakäymiseen, ja he kokivat, etteivät tarvitse rokotetta nykyisen seksuaalielämän perusteella. (Foster, Marlow, Wardle, Stephenson & Waller 2012.)

Tämän opinnäytetyön tulokset muodostuvat kahdesta yläkategoriasta; myönteistä ja kielteistä asennetta aiheuttavista tekijöistä poikien HPV-rokotetta kohtaan. Myönteinen asenne syntyi tasa-arvosta, tiedosta ja perheen tuesta. Myös yhteiskunta luo myönteistä asennetta. (Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014; Vuorinen 2014.) Grandahl ym. 2018.)

Tasa-arvo alakategoriaan kuuluivat tärkeys tarjota rokote molemmille sukupuolille ja kummankin sukupuolen yhtäläinen oikeus suojautua HPV:tä vastaan. Rokotteen maksuttomuus ja sen kuuluminen kansalliseen rokoteohjelmaan nähdään myös hyvin tärkeänä. Pojat kokevat, että mahdollisuus tehdä rokottautumispäätös itsenäisesti on tärkeää, vaikkakin samaan aikaan tärkeänä koetaan myös perheeltä saatava tuki. (Grandahl ym. 2018; Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014; Patty ym. 2017.) Tieto alakategoriaan kuuluivat kirjallisen rokotetiedon saamisen tärkeys ja poikien sekä vanhempien hyvä tietämys HPV:stä ja HPV-rokotteesta. Lisäksi hyvä medialukutaito ja yleinen syöpätietoisuus vaikuttivat myönteisesti asenteisiin. (Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014; Vuorinen 2014.)

Perheen tuki alakategoriaan kuuluivat rokotuspäätöksen tekeminen yhdessä perheen kanssa. Vanhempien myönteinen mielipide HPV-rokotetta kohtaan vaikutti poikien mielipiteeseen myönteisesti. Myös perheet, joissa keskusteltiin avoimesti seksuaaliterveydestä, suhtautuivat myönteisellä asenteella poikien HPV-rokotteeseen. (Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014.) Yhteiskunta alakategoriaan kuuluivat kavereiden ja yhteisön mielipiteet. Kouluterveydenhuolto nähdään luonnollisimpana paikkana saada tietoa HPV:stä ja HPV-rokotteista. (Grandahl ym. 2018; Grandahl & Nevèus 2021.)

Kielteinen asenne syntyy pelosta, tiedon puutteesta, vääristä uskomuksista, yhteiskunnan vaikuttavista tekijöistä ja kulttuurinormeista sekä etnisistä ja uskonnollisista tavoista. (Grandahl, ym. 2018; Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014; Woodhall ym. 2007; Patty ym. 2017; Vuorinen 2014.)

Pelko alakategoriaan kuuluivat rokotehaitoista, rokotteiden turvallisuudesta ja sivuvaikutuksista johtuva huoli. Osa pojista koki myös neulakamoa. Vanhemmista osa pelkäsi HPV-rokotteiden johtavan kondominkäytön vähenemiseen. (Grandahl ym. 2018; Grandahl & Nevèus 2021; Cates, ym. 2014; Foster ym. 2012.)

Tiedonpuute alakategoriaan kuuluivat vähäiset tiedot HPV:stä ja HPV-rokotteesta. Moni ei ollut kuullutkaan HPV:stä. Tiedonpuute lisää rokotevastaisuutta. Vanhempien kielteinen asenne rokotteita kohtaan vaikuttaa kielteisesti myös poikien asenteeseen. Monet vanhemmat eivät ole tietoisia HPV-rokotteen terveyshyödyistä eivätkä HPV-rokotesuosituksista. Moni mainitsi, että HPV:stä on tarve saada lisää tietoa rokotepäätöksenteon tueksi, mutta tiedon omatoiminen etsiminen koetaan haastavana ja epävarmuutta aiheuttavana. Pojat tietävät HPV:stä ja HPV-rokotteista vähemmän kuin tytöt. Myös isät tietävät HPV:stä vähemmän kuin äidit. (Grandahl, ym. 2018; Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014.)

Väärät uskomukset alakategoriaan liittyi vanhempien ja poikien uskomus alhaisesta HPV- ja sukupuolitautiläpöistä. Rokote nähtiin myös haitallisena ja sen hyöty vähäisenä. Osa vanhemmista uskoi rokotteen aikaistavan sukupuolielämän aloitusta. Varsinkin isät uskoivat rokotteen aiheuttavan siveetöntä käytöstä. Osa vanhemmista uskoi, että rokote on turha, koska lasten sukupuolielämä ei ole vielä alkanut. Terveydenhuoltoalan ammattilaisten keskuudessa elää myös uskomus, että HPV-rokote vähentää kondomin käyttöä. (Woodhall ym. 2007; Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014; Foster ym. 2012; Patty ym. 2017.)

Yhteiskunta alakategoriaan kuuluivat epäluulo lääkeyhtiöitä sekä valtion ohjeistuksia ja rokotesuosituksia kohtaan, nettikirjoittelu ja uutisointi, rokotteen maksullisuus osassa maita, kavereiden mielipiteet sekä se että terveydenhuoltoalan ammattilaiset suosittelivat HPV-rokotetta rutiininomaisesti vain tytöille. (Patty ym. 2017; Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014; Vuorinen 2014.)

Kulttuurinormit sekä etniset ja uskonnolliset tavat alakategoriaan kuuluivat uskonto, seksuaalisen keskustelun kokeminen kulttuurisena tabuna, patriarkaaliset sukupuoliroolit, HPV riskin kokeminen alhaisena uskonnosta johtuvan seksistä pidättäytymisen vuoksi. HPV: näkeminen naisten ongelmana, joka aiheuttaa naisten gynekologisia sairauksia. (Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014.)

8 Pohdinta

Opinnäytetyössä käytettyjen tutkimusten ja artikkeleiden tulokset saivat aikaan laaja-alaista pohdintaa HPV-rokottautumisen eri näkökulmista. HPV-rokotekattavuus Suomessa on melko hyvä, yläasteikäisistä tytöistä noin 79 % ja pojista 71 % on rokotettuja. HPV-rokotekattavuuden tulisi kuitenkin vielä nousta edellä mainituista luvuista. Suomessa on totuttu luottamaan rokotteisiin mutta suomen muuttuessa koko ajan monikulttuurisemmaksi ja maahanmuuttajien osuuden kasvu väestössä voi tulla muuttamaan tilannetta tulevaisuudessa. THL:n mukaan monikulttuurisuus tulee lisäämään seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen haasteita (THL 2021).

Opinnäytetyön tuloksista käy ilmi, että tiedon ja informaation puute yleisesti papilloomaviruksista ja HPV-rokotteesta näyttelee suurinta roolia rokote-epäröinnin taustalla. Tutkimusten perusteella kokonaiskuva HPV-rokotteesta ja sen tarjoamasta hyödystä on heikko. Koska HPV-rokotteet aloitettiin tytöille useita vuosia ennen poikia, saatetaan rokote nähdä edelleen ”tyttöjen rokotteena” eikä välttämättä tiedetä sen hyötyjä molemmille sukupuolille. HPV-rokote yhdistetään ennen kaikkea naisten gynekologisiin syöpiin ja se voikin saada monet kysymään mielekkyyttä poikien rokotamiseen. Todellisuudessa sekä miehille että naisille voi ilmaantua papilloomaviruksen aiheuttamia syöpiä. HPV-rokotteilla voidaan estää useita syöpiä tulevaisuudessa ja säästää suuria summia julkisesta taloudesta. HPV-rokote on ainutlaatuinen, sillä sen avulla voidaan estää syöpiä.

HPV-rokote leimattiin lehdistössä seksirokotteeksi ja osa epäröivistä vanhemmista saattaa miettiä, että rokote ei ole ajankohtainen heidän ala-asteikäisillensä lapsille, joiden seksielämä ei ole vielä alkanut. Myös rokotehaitat askarruttavat. Tietämättömyys ja negatiivinen uutisointi voivat vaikuttaa kielteisesti rokotehalukkuuteen ja sitä kautta rokotekattavuuteen. (Huolestuttava piikki 2021). Koska HPV-rokote annetaan sangen nuorille lapsille, osallistuvat vanhemmat usein rokotepäätöksen tekoon. Vanhempien asenteet ja tietämys HPV-rokotteesta näyttelevät suurta roolia lasten rokotamisen taustalla. Lapsi voi tehdä päätöksen rokottautumisesta myös ilman vanhempien suostumusta mutta tällöin terveydenhuollon ammattihenkilö arvioi lapsen päätöksentekokyvyn (THL 2022). Suomessa poikien rokotusten liittäminen kansalliseen rokotusohjelmaan tapahtui haastavaan aikaan koronapandemian osuessa samaan ajankohtaan. Korona aiheutti paljon pelkoa ja epä-tietoisuutta. Myös disinformaatio levisi tehokkaasti. Rokotekriittisyyttä havaittiin. Myös HPV-rokotteesta tietoa netistä etsittäessä törmää nopeasti ei-tutkittuun tietoon, jossa rokote voidaan leimata jopa vaaralliseksi. (Yle 2021.) THL:n mukaan HPV-rokoteohjelman toteuttaminen teini-

ikäisillä jäi laahaamaan jäljessä koronarokotteiden vuoksi (Mäentausta 2022). Hoitovelka on muutoinkin koronan vuoksi kasvanut terveydenhuollossa ja HPV-rokoteaikatauluun tulisi pystyä palaamaan pikaisesti. Tulevaisuuden haasteeksi saattaa muodostua myös maailmanlaajuinen HPV-rokoteputa. WHO suositti 2019 kaikkia maita keskeyttämään muiden kuin alle 15-vuotiaiden tyttöjen HPV-rokotukset väliaikaisesti. (Pihlava 2019.)

Kunnat ovat Suomessa velvoitettuja toteuttamaan seksuaalikasvatusta koulujen opetussuunnitelmissa. Koulujen opettajilla ja kouluterveydenhoitajilla on merkittävä rooli seksuaalikasvatuksen edistämisessä. Panostaminen koulujen seksuaalikasvatukseen lienee tehokkain keino lisätä tietoa seksuaaliterveydestä ja HPV-rokotteen hyödyistä. Poikien tietämys seksuaaliterveydestä on kouluterveyskyselyn mukaan tyttöihin verrattuna heikompaa (Klemetti & Raussi-Lehto 2016). Kouluterveydenhoitajaa kohden suositeltu oppilasmäärä vähenee THL:n suosituksesta kuudestasadasta neljäänsataan kuuteenkymmeneen oppilaaseen (Uudet suositukset julki: yhden kouluterveydenhoitajan vastuulle entistä vähemmän lapsia 2023). Terveysthuollon ammattilaisista on kuitenkin samaan aikaan kova pula.

8.1 Tulosten tarkastelu

Tuloksia myönteisistä ja kielteisistä asenteista poikien HPV-rokotetta kohtaan voidaan tarkastella poikien, heidän vanhempiansa sekä yhteiskunnan kannalta. Yhtäläisyyksiä poikien ja heidän vanhempiansa asenteissa löytyi lähes kaikissa alaluokissa. Sekä myönteisen että kielteisen yläluokan suurimmaksi yksittäiseksi asennetta muokkaavaksi tekijäksi nousi tieto tai sen puute. Tiedonpuute voi myös synnyttää pelkoa ja vääriä uskomuksia, jotka tässä opinnäytetyössä on kategorioitu omiksi alaluokikseen. (Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014; Vuorinen 2014; Grandahl ym. 2018; Foster ym. 2012; Woodhall ym. 2007; Patty ym. 2017.)

Vanhempien tieto ja positiivinen suhtautuminen rokottautumiseen ja rokotteisiin näkyi myönteisesti poikien asenteissa. Vastaavasti vanhempien kielteinen asenne rokotteita kohtaan näkyi poikien kielteisenä asenteena. Sekä lapset että heidän vanhempansa ovat suuntaviivoiltaan samaa mieltä tiedon tarpeesta. Alhainen tieto lisää rokotekriittisyyttä. Vaikka sekä pojilla että heidän vanhemmillaan esiintyi runsaasti tietämättömyyttä ja epävarmuutta HPV:tä ja HPV-rokotetta kohtaan, heistä suuri osa silti kannatti rokottautumista. Pojilla on tyttöjä vähemmän tietoa HPV:stä ja HPV-

rokotteesta. Samoin isät tietävät HPV:stä äitejä vähemmän. (Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014; Woodhall ym. 2007.)

Peloista rokotehaitat, rokotteen turvallisuus ja tuntemattomat sivuvaikutukset nousivat esille vahvimpina sekä pojilla että heidän vanhemmillaan. Myös neulakammo mainittiin. (Grandahl, ym. 2018; Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014; Foster ym. 2012.)

Perheissä, joissa seksuaalisuus esiintyy tabuna tai jotka ovat syvästi uskonnollisia, HPV-rokottautuminen nähdään kielteisesti sekä poikien että vanhempien asenteissa. Myös tiiviiseen uskonnolliseen tai etniseen yhteisöön kuulumisen muokkaa poikien ja heidän vanhempiensa asenteita kielteisesti rokottautumista kohtaan. Esiaviollisesta seksistä pidättäytyminen näyttöäytyy tiettyissä kulttuureissa ja uskonnollisissa liikkeissä. Tällöin vanhemmat kokevat rokotteen turhaksi nuorelle lapselle, jonka seksuaalisen elämän oletetaan alkavan vasta aviopuolison kanssa. (Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014.)

Poikien kaverit mainittiin mutta he eivät nousseet merkittävään rooliin rokottautumispäätöksen teossa. Perheen tuki sitä vastoin osoittautui tärkeäksi tekijäksi. Myös poikien itsenäinen rokote-päätöksenteko mainittiin tärkeänä seikkana tutkimuksissa mutta tärkeämmäksi tekijäksi nostettiin molempien sukupuolien mahdollisuus suojautua HPV:n aiheuttamilta sairauksilta. (Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014; Grandahl ym. 2018.)

HPV-rokotteen kuulumisen kansalliseen rokotusohjelmaan on tärkeää. Samoin rokotteen maksuttomuus. Ilman näitä kahta rokotehalukkuus olisi matalampaa. Sekä pojat että heidän vanhempansa kokevat kouluterveydenhuollon luonnollisena ympäristönä rokotteen ja rokoteinformaation saamiselle. (Grandahl ym. 2018; Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014; Patty ym. 2017.)

Yllättäen terveydenhuoltoalan ammattilaisen keskuudessa esiintyy uskomus HPV:stä lähinnä naisten ongelmana. Samaa uskomusta tukee myös lehdistö uutisoimalla HPV:stä pitkälti kohdunkaulansyövän yhteydessä. Terveystieteiden keskuudessa elää myös uskomus, että rokote vähentää kondominkäyttöä. Myös osa poikien vanhemmista uskoo samoin. (Patty ym. 2017; Grandahl & Nevèus 2021; Cates ym. 2014; Vuorinen 2014; Woodhall ym. 2007; Foster ym. 2012)

Tämän opinnäytetyön tulokset osoittavat, että pojat ja heidän vanhempansa tarvitsevat HPV:stä lisää tietoa. Tieto vähentää myös vääriä uskomuksia ja pelkoja.

8.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyys ja sen kehittäminen on hoitotieteellisessä tutkimuksessa keskeinen aihe ja se kuuluu kaikkiin tieteelliseen toimintaan. Eettistä päätöksentekoa tapahtuu jo tutkimuksen alkumetreillä, tutkijan päättyessä tutkimusaiheen. Eettisyyteen liittyy vahvasti myös plagiointi. Tällöin toisen henkilön kirjoittamaa tekstiä kopioidaan suoraan eikä sen esittämisessä käytetä lähdeviitauksia tai lainauksia. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 20017, 211–224.) Eettisyyden varmistamiseksi tässä työssä on hyödynnetty Turnitin ohjelmaa, joka näyttää työn plagioinnin asteen.

Tämä opinnäytetyö on toteutettu noudattaen Jyväskylän ammattikorkeakoulun eettisiä periaatteita. Opinnäytetyön tiedonhaussa käytettiin luotettavia tietokantoja ja löydettyjä materiaaleja pyrittiin arvioimaan objektiivisesti ja kriittisesti. Tietoa haettiin useista eri tietokannoista työn luotettavuuden takaamiseksi. Opinnäytetyön vaiheet ja tiedonhaun tulokset taltioitiin tarkasti.

Tämän opinnäytetyön luotettavuuteen on otettu kantaa jo suunnitelma vaiheessa. On tärkeää, että aineistot ja niistä saadut tulokset kuvaillaan tarkasti, sillä se vaikuttaa työn luotettavuuteen. Taulukot ja liitteet ovat hyvä tapa havainnollistaa työn analyysin etenemistä. Käyttämällä työssä alkuperäisiä lähteitä, lisätään työn luotettavuutta. Kirjallisuuskatsauksen teossa täytyy miettiä lähdekritiikkiä laadun takaamiseksi. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 93, 198.)

8.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa tietoa poikien HPV-rokottamiseen liittyvistä asenteista. Tavoitteena oli selvittää millaiset seikat vaikuttavat poikien ja heidän läheisten rokoteasenteisiin. Tavoitteeseen pyrittiin asetetulla tutkimuskysymyksellä ja se saavutettiin kirjallisuuskatsauksen avulla.

Tieto ja sen puute nousivat tärkeimmäksi johtopäätökseksi tässä opinnäytetyössä. Suuri osa pojista ei tiennyt HPV-rokotteen hyödyistä, osa ei muistanut kuulleensakaan HPV:stä. Myös poikien

läheisillä oli suuria tietopuutoksia HPV-rokotteesta. HPV liitetään edelleen naisten gynekologisiin sairauksiin, lähinnä kohdunkaulan syöpään.

HPV-rokotteen kuuluminen kansalliseen rokoteohjelmaan molemmille sukupuolille on tärkeää. Jos rokote olisi itsekustannettava, rokotekattavuus jäisi huomattavasti nykyistä vaatimattommaksi. Hyvin tärkeää on myös panostaminen koulujen seksuaalikasvatukseen, HPV viestintämateriaalin, esitteiden sekä muun tutkitun tiedon tuottaminen ala- ja yläkouluihin sekä lasten vanhemmille.

Suomessa HPV-rokotekattavuudessa on suuria eroja eri alueiden välillä. Jatkotutkimusehdotuksena rokotekattavuuserojen syitä selvittävä tutkimus olisi mielenkiintoinen. Myös toimeksiantona toteutettu toiminnallinen opinnäytetyö HPV-rokoteinfon alueellisesta toteutuksesta ja sen vaikuttavuudesta olisi hyödyllinen.

Lähteet

Cates, J., Diehl, S., Crandell, J. & Coyne-Beasley, T. 2014. Intervention effects from a social marketing campaign to promote HPV vaccination in preteen boys. Viitattu 11.5.2023. <https://janet.finna.fi/>, Pubmed.

Eettiset periaatteet osana opintoja. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 9.3.2023. <https://jamkstudent.sharepoint.com/sites/Eettiset-periaatteet-Elmo>

European cancer organisation. 2023. Viitattu 23.3.2023 <https://www.europecancer.org/2-standard/107-hpv-action-area-1-hpv-prevention-via-gender-neutral-vaccination-programmes>

Foster, A., Laura, M., Jane, W., Judith, S & Waller, J. 2012. Interest in having HPV vaccination among adolescent boys in England. Elsevier. Viitattu 12.4.2023. <https://janet.finna.fi/>, Pubmed.

Grandahl, M, Nevéus, T Dalianis, T., Larsson, M., Tydén, T & Stenhammar, C. 2018. 'I also want to be vaccinated!' - adolescent boys' awareness and thoughts, perceived benefits, information sources, and intention to be vaccinated against Human papillomavirus (HPV). Viitattu 10.4.2023. <https://janet.finna.fi/>, Pubmed.

Grandahl, M. & Nevèus, T. 2021. Barriers towards HPV vaccinations for boys and young men: a narrative review. Ruotsi. Viitattu 15.4.2023. <https://www.proquest.com/docview/2565719058?pg-origsite=gscholar&fromopenview=true>

Hankonen, R. 2016. HPV-rokotus kelpaa entistä paremmin. Tehy-lehti. Viitattu 7.5.2023. <https://www.tehylehti.fi/fi/uutiset/hpv-rokotus-kelpaa-entista-paremmiin>

Harjumaa, M. 2021. HPV-rokote vähentää kohdunkaulansyövän riskiä melkein 90 prosenttia. Yle. 4.11.2021. Viitattu 2.3.2023. <https://yle.fi/a/3-12173733>

Hietanen-Peltola, M & Saarinen, M. 24.8.2021. Viidennen luokan laaja terveystarkastus. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Hoitotyön tietokanta. Viitattu 26.3.2023. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/shk/article/kou00004/search/hpv-rokote>

Hiltunen-Back, E. 2023. Kondylooma miehellä. Lääkärikirja Duodecim. Viitattu 4.3.2023. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00244>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

HPV-eli papillomavirusrokote. 2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 20.4.2023. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/rokotteet-a-o/hpv-eli-papillomavirusrokote>

Cates, J., Diehl, S., Crandell, J., Coyne-Beasley, T. 2014. Intervention effects from a social marketing campaign to promote HPV vaccination in preteen boys. Vaccine Vol 32(33) p 4171–4178. Viitattu 15.4.2023. <https://www.proquest.com/docview/1540782898?parentSessionId=56npSUXf67dAqyq%2FfQ9wtz5Oa2NaIjXjhfrZOaa%2BHE%3D&pq-origsite=primo&accountid=11773>

Kalliala, I., Lehtinen, M. & Nieminen, P. 2021. Milloin HPV-rokote aikuisille? Duodecim aikakauskirja. Viitattu 3.3.2023. <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo15981.pdf>

Kilpi, T. & THL Narkolepsiatyöryhmä. 2010. Narkolepsiaselvitys. THL. Viitattu 1.5.2023. <https://thl.fi/documents/10531/104009/Diaesitys+Narkolepsiaselvitys+Kilpi+131210vs2.pdf>

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S., Pietilä, A., Jääskeläinen, P. & Liikkanen, E. 2013. Kuvailtava Kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. Hoitotiede-lehti 2013, vol. 25, no 4

Kankkunen, P & Vehviläinen-Julkunen, K. 2017. Tutkimus hoitotieteessä.3.-5 p.Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Klemetti, R., Raussi-Lehto, E. 2014. Edistä, ehkäise, vaikuta – Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014–2020. THL. 10, 28, 46–49. Viitattu 1.5.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116162/THL_OPAS33_VERKKO9.3.2016.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Kosonen, S. 2022. Asiantuntijaverkosto: Suomen sitouduttava HPV:n aiheuttamien syöpien hävittämiseen. Lääkärilehti 14.9.2022. Viitattu 3.3.2023. <https://www.laakarilehti.fi/terveydenhuolto/asiantuntijaverkosto-suomen-sitouduttava-hpv-n-aiheuttamien-syopien-havittamiseen/>

Köngäs, P. 2021. Huolestuttava piikki. Yle. Viitattu 26.4.2023. <https://yle.fi/a/3-11803163>

L 149/2017. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus rokotuksista. Viitattu 27.2.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170149#Pdm45053758704352>

Launis, V. 2018. Rokotusvastaisuus ei kunnioita ihmisarvoa. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. Numero 5, 134(5):526-7. Viitattu 4.4.2023. <https://www.duodecimlehti.fi/duo14210>

Lehtinen, M., Nieminen, P & Paavonen, J. 2018. HPV-rokotuksen vaikuttavuus Suomessa. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. Numero 12, 134(12):1281-8. Viitattu 4.4.2023.
<https://www.duodecimlehti.fi/duo14395>

Mäentausta, R. 2022. Teinien HPV-rokotukset jääneet Suomessa koronarokotusten varjoon. Yle. Viitattu 1.5.2023. <https://yle.fi/a/3-12555880>

Mäkitie, A., Hiltunen-Back, E., Lehtinen, M., Nieminen, P., Saarilahti, K., Syrjänen, S., Taari, K., Virtanen, A., Liitsola, K., Salo, H., Vänskä, S & Leino, T. 2/2019. Tulisiko poikien HPV-rokotusten olla osa kansallista rokotusohjelmaa? Työryhmän loppuraportti. Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Viitattu 23.3.2023
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137477/THL_RAP_2_2019_HPV_poijat%20loppuraportti_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Neuvolaikäisen rokotusopas 2022. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 1.3.2023.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144532/URN_ISBN_978-952-343-882-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Nevéus, T. 2021. Barriers towards HPV vaccinations for boys and young men: a narrative review. Viruses Vol 13. Scholarly Journal. Viitattu 1.5.2023.
<https://www.proquest.com/docview/2565719058/fulltext/F9FECE0D2A2A47FEPQ/1?accountid=11773>

Nikula, A., Armanto, A., Thomander, H. & Elonsalo, U. 2020. Rokotusosaamisen koulutuksella voidaan tukea rokotusmyönteisyyttä. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti 57,3. Viitattu 25.3.2023.
<https://doi-org.ezproxy.jamk.fi:2443/10.23990/sa.91107>

Nikula, A., Armanto, A., Elonsalo, U., Kaunisto, A., & Thomander, H. (2022) Terveydenhoitaja on rokotusosaamisen huipputaitaja. Terveydenhoitaja, 55(4), 32–34. Viitattu 23.3.2023.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/781032/Nikula_Armanto_Elonsalo_Kaunisto_Thomander_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Paavonen, J. & Mäkitie, A. 2022. HPV:n aiheuttamat syövät voidaan hävittää parantamalla rokotuskattavuutta. Duodecim aikakauslehti.

Papilloomavirusinfektio. 2019. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 5.2.2023.
<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-ajo/papilloomavirusinfektio>

Kero, K. 2014. Papilloomavirus uhkaa myös miesten terveyttä. Duodecim Terveysportti. Viitattu 8.5.2023. https://terveysportti.mobi/kotisivut/uutismaailma.duodecimapi.uutisarkisto?p_arkisto=1&p_palsta=24&p_artikkeli=uux17428

Patty, N., Dijk, H., Wallenburg, Iris., Bal, R., Helmerhorst, T., Exel, J & Murray Cramm, J. 2017. To vaccinate or not to vaccinate? Perspectives on HPV vaccination among girls, boys, and parents in the Netherlands: a Q-methodological study. BMC Public Health. <https://janet.finna.fi/>, Pubmed.

Pihlava, M. 2019. Rokotepulan seuraus: WHO suosittaa väliaikaista keskeytystä muiden kuin tyttöjen HPV-rokotuksiin. Lääkärilehti. Viitattu 1.5.2023. <https://www.laakarilehti.fi/ajassa/ajankoh-taista/rokotepulan-seuraus-who-suositaa-valiakaista-keskeytysta-muiden-kuin-tyttojen-hpv-rokotuksiin/?public=fdabb40d6bd3091490342fd0b4135a39>

Rokotukset: EU-neuvostolta kehoitus torjua rokotevastaisuutta ja tiivistää EU-yhteistyötä. 2022. Lehdistötiedote. EU-neuvosto. Viitattu 5.4.2023. <https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2022/12/09/vaccination-council-calls-for-combatting-vaccine-hesitancy-and-closer-eu-cooperation/>

Rokotuskattavuus. 2022. Tyttöjen HPV-rokotuskattavuus. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 28.10.2022. WWW-dokumentti. Viitattu 26.3.2023. <https://www.thl.fi/roko/vaccreg/atlas/public/atlas.html?show=hpv>

Rokotusohjelma lapsille ja aikuisille. 2022. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 28.2.2023. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/tietoa-rokotuksista/kansallinen-rokotusohjelma/rokotusohjelma-lapsille-ja-aikuisille>

Rokotusten etiikka. 2021. Suomen lääkäriliitto. Viitattu 4.4.2023. <https://www.laakariliitto.fi/laakarin-etiikka/terveyden-edistaminen-ja-sairauksien-ennaltaehkaisy/rokotusten-etiikka/>

Salo, H. & Kilpi, T. 2017, 977. Kansallinen rokotusohjelma-kansanterveyden ja talouden menestystarina. Duodecim aikakauslehti.

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014–2020. THL. 2021. Viitattu 26.4.2023. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/seksuaali-ja-lisaantymisterveyden-toimintaohjelma-2014-2020>

Syrjänen, S & Rautava, J. 2015. HPV ja Syöpä. Aikakauskirja duodecim. Viitattu 6.3.2023. <https://www.duodecimlehti.fi/duo12462>

Suomessa toteutetut papillomavirustutkimukset. N.d. Tampere University. Viitattu 26.3.2023. <https://projects.tuni.fi/hpv-rokotiitus/esittely/712-2/>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Faktoja HPV-rokotuksista. Viitattu 1.5.2023. https://thl.fi/documents/533963/594105/Faktoja_HPV-rokotuksista_9.12.2020.pdf/6c9a6936-5205-3b98-f542-d4303d464b12?t=1607581735366

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2022. HPV-rokotuskattavuus. Viitattu 7.5.2023.
<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/rokotteet-a-o/hpv-eli-papilloomavirusrokote/hpv-rokotuskattavuus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2022. Usein kysyttyä HPV-rokotuksista. Viitattu 26.4.2023.
<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/rokotteet-a-o/hpv-eli-papilloomavirusrokote/usein-kysyttya-hpv-rokotuksista>

Tiitinen, A. 2022b. HPV-rokote. Lääkärikirja Duodecim. Viitattu 2.3.2023.
<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00940>

Tiitinen, A. 2022c. Kohdunkaulan syöpä. Duodecim terveyskirjasto. Viitattu 5.2.2023.
<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00144>

Tiitinen, A. 2022a. Papilloomavirus (HPV) ja kondylooma naisella. Duodecim terveyskirjasto. Viitattu 7.2.2023.
<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00162>

Uudet suositukset julki: yhden kouluterveydenhoitajan vastuulle entistä vähemmän lapsia. 2023. Yle. Viitattu 1.5.2023. <https://yle.fi/a/74-20028659>

Vuorinen, S. 2014. Rokottaako vai ei rokottaa? Retoriikka ja asiantuntijuus HPV-rokotteeseen liittyvässä kirjoittelussa. Pro Gradu. Vaasan yliopisto. Viitattu 15.4.2023.
https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/6537/osuva_5844.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Woodhall, S., Lehtinen, M., Verho, T., Huhtala, H., Hokkanen, M & Kosunen, E. 2007. Anticipated Acceptance of HPV Vaccination at the Baseline on Implementation: A survey of parental and Adolescent Knowledge and Attitudes in Finland. Journal of adolescent health. Viitattu 3.4.2023.
<https://janet.finna.fi/>, Pubmed.

Liitteet

Liite 1. Tutkimustaulukko

Numero	Artikkeli	Tekijä, maa, vuosi	Tarkoitus	Tutkimusmetodi, osallistujat	Vastaus tutkimuskysymykseen
1.	'I also want to be vaccinated!' - adolescent boys' awareness and thoughts, perceived benefits, information sources, and intention to be vaccinated against Human papillomavirus (HPV)	Grandahl, Maria & Nevéus, Tryggve & Dalianis, Tina & Larsson, Margareta & Tydén, Tanja & Stenhammar, Christina. Ruotsi. 2018.	Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia poikien tietoisuutta ja ajatuksia HPV:stä, HPV-rokotteesta, etuja miesten rokottamisesta, tietolähteistä ja heidän aikomuksistaan tulla rokotetuksi HPV:tä vastaan.	Laadullinen tutkimus, tehtiin teemahaastatteluna. Tutkimukseen osallistui 31 toisen asteen koulutuksessa olevaa poikaa. Osallistujat eivät olleet saaneet HPV-rokotetta.	Pojat kokivat HPV-rokotteen olevan yhtä tärkeää molemmille sukupuolille. Tiedot HPV:stä olivat puutteellisia. Pojat olivat halukkaita ottamaan HPV-rokotteen osana rokotusohjelmaa.
2.	Anticipated Acceptance of HPV Vaccination at the Baseline on Implementation: A survey of parental and Adolescent Knowledge and Attitudes in Finland	Woodhall, Sarah & Lehtinen, Matti & Verho, Tiina & Huhtala, Heini & Hokkanen, Mari & Kosunen, Elise. Suomi. 2007	Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nuorten ja heidän vanhempien tietoisuuttansa ja asenteita sukupuolitauteja ja rokottamista kohtaan, sekä tunnistaa mahdollisen vastustamisen HPV rokotetta kohtaan.	Kyselytutkimus, johon osallistui 400 nuorta ja 740 vanhempaa.	Useat nuorista hyväksyvät HPV-rokotteen. Rokottautumiseen liittyviä epävarmuuden syitä olivat puutteellinen tieto HPV:stä, huoli rokotteiden turvallisuudesta, vanhempien HPV rokotusvastaisuus ja ajatus alahaisesta riskistä saada tartunta. Nuorten rokotusvastaisuuteen liittyvä syy oli puutteellinen tieto HPV:stä.

3.	Barriers towards HPV Vaccinations for Boys and Young Men: A Narrative Review	Grandahl, Maria & Nevéus, Tryggve. Ruotsi. 2021	Katsaus poikien ja miesten HPV-rokotekattavuuteen ja rokottautumisen esteisiin, asenteisiin ja uskomuksiin	Narratiivinen kirjallisuuskatsaus. Loppuanalyysissä 103 alkuperäistä artikkelia sähköisistä tietokannoista (PubMed, PsychInfo, Scopus)	Suurin este poikien HPV-rokottamattomuudelle on tiedon puute ja väärät käsitykset rokotteen turvallisuudesta ja tarpeellisuudesta. Pojat, nuoret miehet ja useimmat poikien vanhemmat suhtautuvat HPV-rokotteeseen kuitenkin myönteisesti saatuaan siitä luotettavaa tietoa.
4.	Intervention effects from a social marketing campaign to promote HPV vaccination in preteen boys	Cates, Joan & Diehl, Sandra & Crandell, Jamie & Coyne-Beasley, Tamera. Yhdysvallat. 2014	"Protect Him"-kampanja oli sosiaalinen markkinointitoimi, jonka tavoitteena oli lisätä poikien HPV-rokottautumista 13 läänin alueella Pohjois-Carolinassa	Tutkimuksessa arvioitiin erilaisia sosiaalisen markkinoinnin strategioita (julisteet, esitteet, radiomainonta), joilla edistää HPV-rokotekattavuutta teini-ikäisten poikien keskuudessa. Kampanja kohdistettiin 13:sta maakuntaan, jotka kuuluivat markkinointi-intervention piiriin sekä kontrollimaakuntiin, joihin mainontaa ei kohdennettu.	Terveystieteiden toimijoilla on vaikutusvaltainen rooli vakuuttaessaan poikien vanhemmat HPV-rokotteen hyödyllisyydestä. Terveystieteiden henkilöstö ei kuitenkaan mainosta rokotetta riittävästi. Rokottamaton poika rokottautui 34 % todennäköisemmin 12 viikon kampanjan aikana interventioalueella verrattuna kontrollialueeseen.
5.	To vaccinate or not to vaccinate? Perspectives on HPV vaccination among girls, boys, and parents in the	Patty, Nathalie & van Dijk, Hanna Maria & Wallenburg, Iris & Bal, Roland &	Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää vanhempien sekä tyttöjen, että poikien näkökulmia liittyen HPV-rokotteeseen.	Q-metodologinen tutkimus, jossa haastateltiin tyttöjä, poikia ja heidän vanhempiansa. Nuoret olivat iältään 10–16-vuotiaita, jotka eivät	Nuorten kohdalla havaittiin rokotusvastaisuutta tiedonpuutteesta johtuen.

	Netherlands: a Q-methodological study	Helmerhorst, Theo & van Exel, Job & Murray Cramm, Jane. Alankomaat. 2017		olleet saaneet HPV-rokotetta. Tyttöjä osallistui 47, poikia 39 ja vanhempia 107.	
6.	Interest in having HPV vaccination among adolescent boys in England.	Foster, Alice & Marlow, Laura & Wardle, Jane & Stephenon, Judith & Waller, Jo. Iso-Britannia. 2012.	Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää poikien halukkuutta ottaa HPV-rokotteen ja selvittää heidän päätöksentekoonsa vaikuttavia syitä.	Kyselytutkimus, johon osallistui 528 16–18-vuotiasta poikaa.	Pojat toivat esille rokotuspäätöksen tekoon liittyviä ajatuksia, kuten pelon sairastua, turvallisuuden tunne ja taudin ehkäisy. Epävarmuutta päätöksentekoon toi pistospelko, epäluottamus rokotuksiin ja ajatus siitä, että tartunta ei koske heitä.
7.	Rokottaako vai ei rokotetaan? Retoriikka ja asiantuntijuus HPV-rokotteeseen liittyvässä kirjoittelussa.	Vuorinen, Samuli. Suomi. 2014	ProGradu tutkielmassa tarkasteltiin HPV-rokotetta käsitteleviä artikkeleita, jotka olivat sekä puolesta että vastaan rokotetta. Tavoite oli tarkastella pystytäänkö retoriikan keinoin muokkaamaan mielikuvaa rokotteesta.	Laadullinen tutkimus, jossa hyödynnetty THL:n Mbrain mediaseurantajärjestelmää sekä kymmeniä eri medioissa vuonna 2013 HPV-rokotetta käsitellyttä artikkeleita.	HPV-rokotteesta löytyy hyvin ristiriitaista tietoa. Kokonaiskuvan muodostaminen HPV-rokotteesta artikkeleiden perusteella on hankalaa.